

645
1981

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საქართველოს ბავშვი

თბილისი
№ 2 1981 წ.

ISSN 0321-1509

თბილისი. 1981 წლის 22 იანვარი. საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXVI სერიოზი.

პ. ვახტანგაძის ფოტო

გულს, უმართლესს
 უხარია,
 რომ სიმაღლედ
 გიგულაგლით.
 გზინაგზან,
 გეუსარაგან
 კომუნისტთა ტრიბუნები!

რომ შენც შუპი
 გავარაგახს,
 გულგართლო,
 თვალნათლო,
 რომ შეგახსით სინაგაჟით;
 გაგიმარჯოს საქართველო!

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომუნისტების ცენტრალური კომიტეტის
 ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
 ტერულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
 и художественно-литературный журнал
 ЦК КП Грузии.

ადეკლმბის გზით

საპარტიზლოს კომპარტიის X XVI ჟრილუმის დელეგატის დღიურიდან

16 796

იანვარი, 1981 წ.

მიწნარდა უკანასკნელი ოვაციები და შობაქედვლელებით დტკრთულები ეტკეებით ფილარმონიის დიდ დარბაზს. არც კი მჯერა, რომ აქ მხოლოდ სამი დღე დაეყავით, რადგან ამ სამ დღეში განველეთ ჩვენი რესპუბლიკის ბოლო ზუთნლედის მთელი ცხოვრება, ღრმად ჩაიხედეთ ქვეყნის ყოველი კუთხე-კუჭქულის სადღეისო ვითარებაში და ახალი, საოცრად გაბედულ ოცნებებით თამამად შევალთ XI ზუთნლედისა და საერთოდ ჩვენი საუყუნის ბოლო ოცნლეულის პირველი ნახვერის კარი...

22, 23, 24 იანვარს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი ანვარმს აბარებდა უკმუნისებთა ღირსეულ ფორუმს პარტიის XXV-დან XXVI ყრილობამდე განწული დიდი მუშაობის შესახებ. ეს ვრცელი ეპოპეა იყო განვლილი მღელვარე აღმასვლისა და მგზნებარე მონოდება კვლავ ახალი სიმბოლევებისაკენ. იყო კრიტიკა და თვითკრიტიკაც, მაგრამ იყო დათინებულ ძიება ახალი გზებისა, ახალი რეზერვების, ფორმებისა და შეთოდებისა, ახალი სამოპელო საქმიანობის გრანდიოზული პროგრამა.

გამარჯვების ღრმა რწმენით, გასაოცარი ენერგიით, რომანტიკული გატაცებით მუხბედად ყრილობის მონაწილეებს ქვეყნის თავაყებასა თუ რიგითს, გმირულ მებრძოლებს სკკპ პოლიტბიურის წევრობის კანდიდატა, საქართველოს კ ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ამხანაგ დეურად შევარდნაძე.

კომუნისტებმა უპატიკეს სამშობლოს თავისი საქმიანობის შეხახებ, დასახეს მისაღწევი ამოცანები. და ერთი საერთო განწყობილება ახლდათ ტრიბუნაზე გამოსულსა თუ დარბაზში მსხდომს — პარტიულ თუ სახელმწიფო მოღვაწებს, სოფლის მეურნეობისა თუ წარმოების ოქროსელა ოსტატებს, მმენებლებს, მეწიენერებს, ლიტერატურის, ხელოვნებისა თუ სპორტის მწარინებულთ — სისარული იმ დიდი გამარჯვებების გამო, რითაც იამაყებს საქართველოს სახალხო მეურნეობისა და კულტურის მმენებლობის X ზუთნლედი — იმ ყოველდღიურობად ქვეული შრომითი გმირების გამო, რომელმაც უკ ენერგუებსა და სჯანეთის გზა, მონია ჩაიხა და ყრმნის უწვეულო მონსაყად, სიციცხლე დაუბრუნა უდაბნოსა თუ მისი გაპარტახებულ სოფლებს, გამდიდრდა ახალი მუსინისაყი სამეცნიერო ნაშრომებით თუ დიდებულ არქეოლოგიური აღმოჩენებით, თავი მოიონა საკავშირო თუ საერთაშორისო სარტიელზე მოპოვებული ლიტერატურის, ხელოვნების, სპორტის სხვადასხვა ფანრისა და დარგის ნარმელებით.

და ამ გამარჯვებების შემოქმედთა ნაწილი აქ იყო, ამ დარ-

ბაზში, — ოქონს ვარსკვლავებით თუ ორდენებითა და მღელვებით მკერდდამშვენებული. მათ შორის განსაკუთრებით ქალები — დედები, მშრომლები მეამაყებოდა — მარიამ ორახელაშვილის, მარიამ უგრელიძის, ვიერ მახანაშვილის, ქიონია სარანისა, სოფიო მარინაშვილის, ელენე ნატროშვილისა და სხვათა საქმეთა სახელოვანი მემკვიდრეები და გამგრძელებლები.

დარბაზში გაისმოდა ყველაზე ახალგაზრდა ორატორის, მაგრამ გამარჯვებით უაყე ფრთაშესხმული სინაღლი მვეენახვ გოგონას ლეილა ჯავახიშვილის მგზნებარე სიტყვები და ყველაზე ხნიერი დედაქალის, ცხოვრებით ადამრქნებულ, ორჯანის სოციალისტური შრომის გმირის თამარ ყუფუნისა დამრიგებლური საუბარი სოფლისა და ჩვენი ცხოვრების ავ-კარზე, რომელიც მან წერილობით მოაწოდა ჩვენს თავყრილობას. ტრიბუნაზე გამოსულთა ქალები გვესაუბრებოდნენ დაე-თავიანი სამუშაო უბნების ცხოვრებაზე, გვიზიარებდნენ მიღწეულის სისარულს, გატირვებას თუ დღახინებას, ფიცრსა თუ ოცნებებს, სახადენს სახელოვან გზებს, გვეარწმუნებდნენ, მოითხოვდნენ...

დაბა, ესენი იყვნენ თავ-თავიანთი შრომითი ოჯახების ხელმარჯვე დიხასხლისები, ქვეყნის აღმავლობისათვის, ხალხის კეთილდღეობისათვის მზრუნველი ქალები — პედაგოგი თუ პარტრაიკომის მდივანი, საყოფაცხოვრებო მომსახურებისა თუ დიდი სანარმო-გაერთიანების ღირსეული წარმომადგენელი...

უხსმენდი ორატორებს, ვუშუბრდი რწმენითი გამუქებულ სახეებს და ოცნებით ემოჯაუბრობდი მომავალ წლებში, ხედავდი ახალ გზებს, შესებს, ფაბრიკა-ქარხნებს, ახალ ბაგა-ბალებსა და სკოლებს, კულტებსა და ბობლიოთეკებს, საცხოვრებელ სახლებს, სამედიცინო, საავტო, საყოფაცხოვრებო დანქნებულებებს, პიონერთა ბანაკებს, სანატორიუმებს, დედათა და ბავშვთა დასახელებულ სახლებს...

ღლოინდ ილიას ძე ბრენენვემა XI ზუთნლედის სახრუნავით ერთ-ერთ დიდმნიშვნელოვან მიმართულებად ადამიანების კეთილდღეობის შემდგომი, დიდი აღმაკვლობა დასახა — ადამიანთა შრომის, ყოფაცხოვრების, დასვენების, ინტელექტუალური და პროფესიული ზრდის პირობების მკვეთრი გაუმჯობესება.

საქართველოს კომუნისტთა ამ თავყრილობამ განიხილა და დადასტურა, სამოქმედო პროგრამად დაისახა ზეალენდელ დღის დიად აღმშენებლობათა განხორციელებისათვის განზრხელი ზრუნვა.

ამ შობაქედვლებებით დატირებული გტოკევი ფილარმონის დიდ დარბაზს, ახალი, სახელოვანი გვეგებით ეზბრუნდებოდი ჩემს სამუშაო უბანს.

მარიკა ბარბაქაძე

ქვემოთ ხელს აწერს
გამარჯვების
გამდგამელი

შრონამ ასახეა

იმ დღეს გაუგული ქაიძე ჩაის პლანტაციაში ვნახეთ. უკვე დაენ-ყო ნიადაგის შებარვა. ირგველი წველი მიწის სურნელი ჩავუბუბუ-ლიყო. მოსკოვში ნახვლამდე უნდოდა სასუქი შეეტანა.

— მეორედ ემონანილობ სკკე ყრილობის მუშაობაში. თქვა გაუგულმ, — პირველად ეს ათიოდე წლის წინათ მოხდა. რა და-ბაიენყებს პარტიის XXIV ყრილობას. ყრილობაზე მომანიძეს სოციალისტური შრომის გმირობა. რიგითი მენაიე წავედი და გმირი დაებრუნდა.

— ჩვენი კოლმეურნეობა სასახლეო მაჩვენებლებით შეხვდა საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობას, — გვეუბნება გა-გული. მეათე ხუთწლეულში მოელმა სოფელმა თავდადებით იძუ-პავა. ჩაის ფოთლის კერფის გვემა 105 პროცენტით შევასრუ-ლეთ, რძის წარმოებისა — 108, ბოსტნეულის მოყვანისა — 154 პროცენტით. კოლმეურნეობას შევმატეთ 3 მექტარი ჩაის პლან-ტაცია, დაერგეთ 2 ათასი ძირი ღემონი და სხვა სამხრეთული კულტურა.

გაუგულს განსაკუთრებულ სიხარული დაეტყო, როცა სა-ქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობის მუშაობის შედეგებზე ლაპარაკობდა.

— ყრილობიდან ყრილობამდე განეული მუშაობის შეფასე-ბასთან ერთად საქართველოს კომუნისტთა ფორუმმა შეიმუშავა ჩვენი რესპუბლიკის აღმშენებლობის პროგრამა მეთერთმეტე ხუთწლეულისა და 1990 წლამდე პერიოდისათვის. როცა ამ პოზი-ციიდან ვფასებთ განვილი გზას, ვრწმუნდებით, რომ უფრო მეტის გაკეთება შეგვიძლია, პროდუქციის ზეტი სიუხვის შექმნა შეგვიძლია.

როგორ მესახება ჩემი სოფელი XI ხუთწლეულში? რა უნდა გააკეთოთ უკეთესი შედეგების მისაღწევად? პირველ რიგში, შემდგომ სრულყოფას მოითხოვს შრომის ორგანიზაცია და მარ-თვა. არის უამრავი გამოუყენებელი რეზერვი, და რაც მთავა-რია, უნდა დაინერგოს მატერიალური სტიმულირების ისეთი ფორმა, რომელზეც ლაპარაკი იყო საქართველოს კომუნისტთა ფორუმზე.

ახეთია ხალხის რჩეულის, ყრილობის დელეგატის აზრი, დიდი ბედნიერებაა მონანილობედ ქვეყნის საქმეების განსჯაში, უან-გაროდ ემსახვებოდ მშობლიურ პარტიას და ხალხს.

8. გორგბილაძე

„გაეაუფერებასოთ მოსახლეობის სა-ბინაო და კულტურულ-საყოფასობო-ბო პირიზაში, ძირითადად გივალსოთ იმას, როგ თითოეული ოჯახი უზარ-ველყოთ ცალკე ბინით“.

(სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოცია-ლური განვითარების 1981 — 1985 წლები-სა და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითადი მიმარ-თულებანი.)

იზი ქალაქის გუზუნება იქნება

ინტარპივი

ნეუციბიძის პლატოს მშენებლობა რვა წლის წინათ დაიწყო. ხრიოკ გადაშწვარ ფერ-ლობზე ათსობით ოჯახი დამკვიდრდა.

პლატოზე სამი მიკრორაიონი შენდება. თითქმის დამთავრებული პირველი და მეო-რე მიკრორაიონების მშენებლობა. ამჟამად მიმდინარეობს მათი კეთილმოწყობა.

მასივების მშენებლობის პრაქტიკაში ნე-უციბიძის პლატოს დასახლება ერთ-ერთი უნი-კალური, გაბედული, ნოვატორული და ინ-დივიდუალური ჩანაფიქრია. იგი ქალაქის მშენებება იქნება.

ნეუციბიძის პლატოზე 23 ათასი ოდმიანი იცხოვრებს. მისი პროექტი „თბილქილქპრო-ექტის“ არქიტექტურულ სახელსწინოში შეი-ქმნა (ავტორები — საქართველოს სსრ დამ-სახურებელი არქიტექტორები ოთარ კლან-დარიშვილი და გიზო ფიცხიშვილი).

ავტორებს სახელსწინოში ვუწვიეთ. აქ ღი-

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამსახურის არქიტექტორი ითარ და ბაგვალიძე

დი ფესვსია. არქიტექტორები ითარ კალანდარიშვილის ხელმძღვანელობით ამჟამად რუსთაველის პრისპექტის რეკონსტრუქციის პროექტზე მუშაობენ.

ითარს ვიზოვით ჩვენს რაშდენიმე კითხვაზე ვაეცა პასუხი.

— როგორ ვაქვთ ჩაფიქრებული ნუსუბიძის პლატოს დასახლებიხა და განაშენიანების პროექტი?

— როცა ქალაქის ზრდის გამო მისი განაშენიანების პრობლემა დაისვა, თავისთავად დღის წესრიგში დადგა ფერადობის ათვისების საკითხიც. მოგახსენებთ, თუ რა როლია ისეთი ფერადობის დაცვებარება, როგორც ნუსუბიძის პლატო. ამ თემაზე მუშაობდა აგრეთვე თბილისის ზონალური კულევიონისტიტუტი. მისი პროექტით გათვალისწინებულ იყო ფერადობის დასახლებაში ავშენებინათ ესკალატორი. ესკალატორი რომ ამენდეს, იგი ინტენსიურად უნდა დიდებროს, ამიტომ გადაწყდა ახალი. უფრო მოხერხებულა და ხელსაყრელი პროექტი დამუშავებულა.

ჩვენ იმ დასკვნამდე მივედი, რომ ყოვე-

კომპლექსი „შატილი“ ინდივიდუალური, ხოლო დასახლების საცხოვრებელი სახლები — ტიპობრივი. აქ ძირითადად უკვე ერთსართულიანი კორპუსები შენდება. მესამე მიკრორაიონში აშენდება მხოლოდ ერთი კორპუსი. პროექტი ინდივიდუალური იქნება და „შატილის“ კომპლექსში შევა.

ნუსუბიძის პლატოს დასახლებაში ამენდება საზოგადოებრივი მომსახურების სახლი, რომელშიც განლაგდება საბინაო-საექსპლოატაციო კანტორა, საფეხსახელოსნობები და სხვა დანიშნულებების კაბინეტებიც. ცალკე აიგება აბსო. პირველ და მეორე მიკრორაიონებს შორის მდებარე ბევი ამოიყვება და მის ადგილზე სასაორტო კომპლექსები, ავტოსადგომები გაშენდება. პროექტით გათვალისწინებული აგრეთვე ბავშვების სათამაშო მოედნებისა და პენსიონერთა დასახლებებიც ადგილების მოწყობა.

— როგორ ვაქვთ გადაწყვეტილი ტრანსპორტის მოძრაობის საკითხი?

— როცა ნუსუბიძის პლატოს მშენებლობა მთლიანად დამთავრდება, აქ აღარ ივლის ქალაქის სამგზავრო ტრანსპორტი. მის მაგივრად გასწევს კომპლექს „შატილის“ გადასასვლელი ხიდეები, რაც იმის საწინდარია, რომ დასახლებაში ნაკლებად გაშუქვანდება ჰაერი, ნაკლები იქნება მანქანის გამოიბოლქვა.

პლატოსთან ტრანსპორტი ივლის მხოლოდ ნუსუბიძის ქუჩაზე და იმ ვახზე, რომელიც ზევიანად გადავლევს პლატოს.

— ბატონო ითარ, როგორც ცნობილია, თბილისში რაშდენიმე საბინო მასივი შენდება, მათ შორის ჩერკერობით ყველაზე ხრულყოფილი გლდანისა და ვახსუბნის მასივებია. ახლა მათს რაც ნუსუბიძის პლატოც შეემატა. ამ მასივებში ყველა სკოლა და ბავა-ბალი თითქმის ტიპობრივია. ხომ არ არის რაიმე სხვაობა ნუსუბიძის პლატოზე მდებარე სკოლებისა და ბავა-ბალების პროექტთა შექმნაში?

— დიხა, არის თუ ყოფილბართ ნუსუბიძის პლატოზე, კერძოდ, პირველი მიკრორაიონის პროექტი, ავტოკლუბად შეამჩნევილი წითელი აფერით ნავებ ბავა-ბაღს. მისი ავტორია ჩვენი სახელსონის ნიჭიერი არქიტექტორი მანანა ბალარაშვილი. მანანამ 1973 წელს დაამთავრა თბილისის სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის ფაკულტეტი; ჩვენი სტუდენტი იყო. მან პირველად დაიკავა დაღბოში და იმავე წელს ჩვენს სახელსონში დაიწყო მუშაობა. მანანამ ბუევი საინტერესო პროექტი შექმნა. მათ შორის ყველაზე ხრულყოფილი, დამოუკიდებელი და ირიგინალურია ბავა-ბაღის პროექტი. იგი უნიკალურია თავისი ჩანაფიქრითა და გადაწყვეტით. თუ როგორ შეიქმნა ეს პროექტი, უმჯობესია მისმა ავტორმა მოგიხბროთ...

— მანანა, როგორც თორბა ბრანა, ბავა-ბაღის თქვენი პროექტი განსხვავებული ყოფილა სხვა ტიპობრივი პროექტებისაგან. ხომ არაფერს გვეტუოლით ამ პროექტის შესახებ?

— სიამოვნებით. როცა რომელიმე სკოლა ან ბავა-ბალი ვაყვ ადგილზე შენდება, მანინ

ლი მიკრორაიონის მისასვლელთან 16-სართულიანი საცხოვრებელი კორპუსი აგეშენებინა. ამ კომპლექსს პირობითად „შატილი“ ვუწოდებთ, ხოლო თვით დასახლებას — ნუსუბიძის პლატო. დასახლების რელიეფი ჩვენ იმის საშუალებას გვაძლევდა, რომ იგი მიმზიდველი და კეთილმოწყობილი ყოფილიყო.

— რატომ დაეჭვა კომპლექსს „შატილი“?

— ვინც შატილში ყოფილა, ავტოკლუბად შეამჩნევდა, რომ კოჭებს ერთმანეთთან ხის კიბეები აკავშირებს, სწორედ ამ პრინციპზე გადაწყვეტიტ „შატილის“ დაპროექტება და განხორციელება.

თითოეულ მიკრორაიონში სამი კორპუსი ამენდება, რომელიც ერთმანეთს არ მოეკავება. პირველ კორპუსში დამორტყდება თხიხი სამგზავრო ლიფტი. 16-სართულიანი კორპუსის ცენტრს თარაზულად გადაკვეთს 18-მეტრიაიანი ანაკრები კონსტრუქციის ხიდეები. სამივე კორპუსთან დაკავშირებული ხიდეების სიგრძე დაახლოებით 80-100 მეტრი იქნება, ხოლო სიანე — 3 მეტრი.

პროექტის მიხედვით ყოველ მიკრორაიონს ექნება სკოლა და საბავშვო ბაღი.

შენიშნავს ტიპობრივი პროექტით აგებენ. როცა ნუცუბიძის პლატოზე ბაგა-ბაღისათვის გამოყოფილი ტერიტორია უნახე, ცოტა არ იყოს, შეგებნი, რადგან მაღანა-რთულ რელიეფთან მჭიდროდ საქმე. თანაც კარ იყო სასურველი რელიეფი დაგვერდია, კლდე მოგვეშალა, — მიუღი მიღამო დამახინჯდებოდა. აიკეთი ტიპობრივი პროექტი არ ესადაგებოდა ამ ადგილს. აქ საჭირო იყო უფრო პლასტიკური პროექტი, რომ რელიეფსაც ნაკლებად შეეხებოდა და პროექტიც მოსახერხებელი ყოფილიყო. (პროექტის მთავარი არქიტექტორი — ოთარ აკლანდარიშვილი, მთავარი კონსტრუქტორი — თენგიზ ჭანჭულაძე-შვილი).

რელიეფის სირთულემ სამი დონის შექმნა მოითხოვა.

დიდი კვლევა-ძიების შემდეგ დაიბადა პროექტის მინიშნები და შემდეგ თვით პროექტი. თქვენ ალბათ გაინტერესებთ დავაგმარების პრინციპი, ხომ?

— რასაკერძეულია!

— ჩვეულებრივ პროექტში შესასვლელად არ იყო საჭირო მთელი მარში, პროექტის შექმნისას მე ნახევარი მარში გამოვიყენე. რელიეფი რთული იყო, მაგრამ მაინც მივალწე იმას, რომ თითო კიბის უჭრელით თითო ჩვეულებრივ სარგებლობს. მეორე სართულზე ჩვე-

უბში გადასვლა მხოლოდ ხილვით შეიძლება. ქუჩიდანაც ხილვით შევდივართ ჩვეულებში.

ბაგა-ბაღი 140 ბავშვისათვის არის გათვალისწინებული: ორი ჩვეულებრივი ასაკის ბავშვებისათვის, ოთხი კი — ბაღის ასაკისათვის.

სულ სხვანაირად გადაწყვეტენ მოზრდილთა ოთხი ჩვეულების სათამაშო ოთახი. ჩემი სურვილი იყო ისინი არ დამსგავსებოდნენ საბავშვო ბაღების ტიპობრივ პროექტებს, განსხვავებული ყოფილიყო თუნდაც საცხოვრებელი სახლისაგან. ამიტომ სათამაშო ოთახი ორ დონეზე გადაწყვეტილ: განაღდა საშაფუბურიანი დაბალი და განიერი კიბეები, რომელიც ამფითეატრის შთაბეჭდილებას ახდენს. ყველა ჩვეულ თავისი სათამაშო ბაჭანი აქვს. სულ ექვსი ბაჭანია. კიბეებზე დაგებულია კაფორლინი. სათამაშო ოთახები სხვადასხვა ფერისაა.

ბაგა-ბაღი უკვე აიგო პირველ მიკრორაიონში. თუ ადგილზე ნახავთ, ალბათ უკეთესი წარმოდგენა შეგეძენებათ, — თქვა საუბრის დასასრულს მანანამ და დავემშვიდობა.

მე-13 კორპუსის მხარეს, კლდის ქიშხე თავს მოგატაკებთ წითელი აგურის ლამაზად ნაგები შენობა. იგი 122-ე ბაგა-ბაღია, სწორედ ის ბაგა-ბაღი, რომელზეც საუბარი

გვექონდა მის ავტორთან მანანე ჯეორგიანიშვილთან. თავის მოცულობით დაგეგმვაში იგი ეს ბაგა-ბაღი უნიკალურია ტფილისში.

მეორე და მესამე მიკრორაიონებში მრავალი სამშენებლო პოლიგონია გაშლილი. ზოგი საცხოვრებელი კორპუსი უკვე დამთავრების სტადიაშია, ზოგისა მესამე და მეოთხე სართულებია აყვანილი, ზოგიერთის საძირკველი კი ახლა იჭრება.

მესამე მიკრორაიონში უკვე აშენდა ცხრასართულიანი საცხოვრებელი კორპუსი, რომელსაც "ეტალონი" ეწოდება. სხვათაშორის, იგი მკვეთრად განსხვავდება სხვა კორპუსებისაგან.

"ეტალონი" ფასადები და აივნები განსხვავებულია. საცხოვრებელი ოთახებიც უფრო მოხერხებულად არის განლაგებული დამხმარე სათავსების ხარჯზე. ამ ბინაში დიასახლისები ლაღად ივრანობენ თავს. ნათელი ოთახები, მოსახერხებელი სამზარეულო და ლოჯიები მათ დიდ სიამოვნებას მიანიჭებენ. სამზარეულოსა და აბაზანაში კაფური გაცივრება, ოთახებს წყალგამძლე შპალერი დამაშვენებს, ლობი ბაზალტის ქვის თლილი ფილებით მოპირკეთდება...

6. მითიაშვილი

მასპალა ქლენტი,

პარტიის მხარაძის რაიკომის მდივანი.

საქართველო საჯარო

საქართველოს კვ ცენტრალური კომიტეტის მე-18 პლენუმმა დეტალურად, ყოველმხრივ, ღრმად და მეცნიერულად გააანალიზა მეცხოველეობის განვითარების საკითხები, ამილია ნაკლავანებები და წამოაყენა ამოცანა: საქართველოს შეუძლია გაზდეს და გახდეს კიდევაც მაღალგანვითარებული მეცხოველეობის რესპუბლიკა.

პარტიის მხარაძის რაიონულმა კომიტეტმა, რომელიც თავის ყოველდღიურ მუშაობას პარტიის მიზანდასახულობათა განსახორციელებლად წარმართავს, მიზნად დაიხსნა პრაქტიკული საქმეებით გამოხმარებოდა პარტიის ამ მოწოდებას.

მხარაძის რაიონი სუბტროპიკული ზონის ტიპობრივი რაიონია, ხალციქობრივად ჩაიდა ციტრუსების გავრცელებული. შიში ხვედრითი წონა სოფლის მეურნეობის სასაქონლო პროდუქტებში 90 პროცენტს შეადგენს. ამ ძვირფას სუბტროპიკულ კულტურებთან ერთად ვითარდება მეცხოველეობა, მაგრამ სხვა დარგებთან შედარებით თავისი განვითარების დონით იგი ყველაზე დაბლა დგას. ეს იმიტომ მოხდა, რომ წლების მანძილზე გაბატონებული იყო მცდარი აზრი, თითქოს სუბტროპიკულ ზონაში მეცხოველეობის განვითარებას პირობები არ არსებობდა. რაიონულმა კომიტეტმა გაითვალისწინა ამ ფაქტისა და საარსებოდ აუცილებელი დარგის განვითარების შესაძლებლობები და დასაბამოა — მხარაძის რაიონი მაღალგანვითარებული მეცხოველეობის რაიონად გადაიქცეს.

მეცხოველეობის აღმავლობისათვის დიდმა ზრუნვამ, რეზერვებისა და საშუალებების დაბეჭდვითი ძიებამ და ამოქმედებამ სასურველ შედეგს გამოიღო და უკეთესი პერსპექტივებიც ხსენებდა რეალური გახდა.

გაღებარებული სრულდება მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოებისა და დამზადების ძირითადი გეგმები და გადღებული სოციალისტური ვალდებულებები. 1980 წელს დამზადდა და სახელმწიფოს მიეცა 2150 ტონა ზორი, რაც ორჯერ აღემატება 1975 წლის მაჩვენებელს. ახვევ გაღებარებული არის შესრულებული რძის წარმოებისა და სახელმწიფოსათვის მიეცის დედალებები. მეყვარად გაუმჯობესდა ჩააზრებული პროდუქტების ხარისხი, დამზადებული რძის 90 პროცენტზე პირველი ხარისხისა, ჩააზრებული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის საშუალო წონა 298 კილოგრამს შეადგენს, ღორისა — 104 კილოგრამს.

წარმატებულა მოპოვებული მეცხოველეობის სპეციალიზაციისა და კონცენტრაციის განვითარებაში. განხორციელდა მცირეძალიანი კოლმეურნეობების გამსხვილება, რამაც ხელსაყრელი პირობები შექმნა მეცხოველეობის დარგის გაძლიერებისათვის. შეიქმნა მეცხოველეობის საკოლმეურნეობათაშორისო გაერთიანება (300 სული ფერი), მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სუქების სუქები (1400 სული) წლიური წარმადობა 8 თვემდე ხობების გამოსარდელი (600 სული) მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის კომპლექსი (400 ფერი), სანაშენი მოზარდის გამოსარ-

დელი (500 სული) ღორების სუქების კომპლექსი 2000 სულის წლიური წარმადობით. მეყვარდლობის ფერმა (1000 სული დედაბოცერი), რეკონსტრუქციის შედეგად მეყვარდლეობის ფაბრიკის წლიური წარმადობა 25 ათას ფრა კვანძებამდე გაზარდეს. ინტენსიურად მუშაობს საკვები კლორების საამარო.

მნიშვნელოვანი ღონისძიებები განხორციელდა მეცხოველეობის ფერმებში მეცანაის დონის ამღებებისათვის. ყველა ფერმაში დანერგული პირუტყვის მექანიზებული დარწმუნება, ნაკლის გატანა, საკვების წინასწარი შემზადება. თანმიმდევრული ღონისძიებები ზორციელდება ვეტერინარული სამსახურის მაღალ დონეზე წარმართვისათვის, რის შედეგადაც საკმაოდ შემცირდა პირუტყვის დაავადებისა და დაცემის შემთხვევები.

განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა რაიონისათვის ყველაზე მტკიცეულ საკონს — მტკიცე საკვები ბაზის შექმნის პრობლემას. რაიონის მშრომლები გამოვიდნენ გაბედული, რთული, მაგრამ ხსენებით რეალური თაოსნობით — უახლოეს პერიოდში მეცხოველეობა უზრუნველმუნ საკუთარი წარმოების უზენი საკვებით.

აღვლდობრივი მტკიცე საკვები ბაზის შესაქმნელად მოვარ რეზერვად უნდა მივიჩნიოთ კოლხეთის ქარბტნიანი, თითქმის გუფავალი და ნაწილობრივ წყლით დფარული ფართობები. წინასწარ შემზავებული გეგმის შე-

საბამიდან 1978 წლიდან, გაიშალა მუშაობა, შეიქმნა საკვებწარმოების საკომლექსური-ბათონის გაერთიანება. ჰუმანიტარულ სახალხო, ენთუზიაზმით აღსავსე შრომის შედეგად შარშან დამზადდა 10 ათასი ტონა თევზი, რამაც საშუალება მისცა რაიონის კომლექსურნივებს და სასპორტო მეურნეობებს გარკვეული რაოდენობის თანხები დაეზოგათ რაიონის ფარგლებს გარეიდან უზენა საკვების შემოსავლიდან.

მე-18 პლენუმის გადაწყვეტილებათა განხორციელების უზრუნველსაყოფად მოპოვებულმა პირველმა შედეგებმა რაიონის მშრომლებს შესაძლებლობა მისცა საქმით გამოხმაურებოდნენ სსკ ცენტრალური კომიტეტის 1978 წლის ნოემბრის პლენუმზე აშხ. ლ. ი. ბრენენივის მითითების იმის შესახებ, რომ კომლექსურნივებსა და სასპორტო მეურნეობების უზრუნველსაყოფისათვის უნდა უზრუნველყოფდნენ თავის თავს ხორციით და რძით და არა სახელმწიფო რესურსებზე ამყარებდნენ იმებს.

დაიბადა იდეა წარმოეჭა ახალი თაონობა. რაიონის მშრომლებმა გადაწყვიტეს საკუთარი წარმოების ხორციით დაამკაოფიონონ რაიონის მოსახლეობის საზოგადოებრივი მოთხოვნილება და უფრო თქვან ხორცის სახელმწიფო დოტირიაზე.

დღის წესრიგში დადგა ამოცანა — მოგ-

ვეყიბა და აგვემოქმედებინა ახალი რეზერვები.

რაიონის პარტიულმა ორგანიზაციამ საზოგადოებრივი მეცხოველეობის განვითარებისათვის ზრუნვის პარალელურად მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოების ზრდის ერთერთ მნიშვნელოვან გზად კომლექსურნივთა და მუშა-მოსამსახურეთა პირადი მეურნეობის, როგორც სასურსათო რესურსების შევსების დიდმნიშვნელოვანი წყაროს უფრო აქტიურად გამოყენება მიიჩნია. 1979 წლიდან რაიონში დაიწერა კიდევ ერთი სასარგებლო საქმე — მოსახლეობასთან საზოგადოებრივი მეურნეობების კოოპერირება ხორცის, რძისა და მეცხოველეობის სხვა პროდუქტების წარმოებისათვის.

შეიმღება თქვას, რომ კოოპერირების ზეგნის მიერ დასახული კურსი წარმატებით ხორციელდება. ჩვენი აზრით, მას მარტო ეკონომიკური მნიშვნელობა კი არა აქვს, არამედ სოციალურ-პოლიტიკური და აღმზრდილობითი მნიშვნელობაც. იგი საშუალებას იძლევა მეტი რაოდენობით ვაწარმოოთ მეცხოველეობის პროდუქტები, გადაჭრათ მნიშვნელოვანი სოციალურ-პოლიტიკური ამოცანა — მაქსიმალურად გამოვიყენოთ არსებული შრომითი რესურსები — საზოგადოებრივი წარმოებაში ჩავაბათ პენსიონერები, შრომისა და ომის ვეტერანები, პავშვიანი ქალები და, რაც მთავარია, — ახალგაზრდო-

ბა. ეს კი პირდაპირი პასუხია შინ მუშაობის ფართო შესაძლებლობის შექმნის აუცილებლობის შესახებ სსკ XXVI ურობობის მოთხოვნისა.

რაიონის მშრომლებმა ერთსულვანად დაუჭირეს მხარი პარტიის რაიონული კომიტეტის ჩანაფიქრს და აქტიურად ჩაებნენ კოოპერირებაში. დღისათვის უკვე კოოპერირებულია რძის წარმოებისათვის 4.500 ხული ფური, ხორცის წარმოებისათვის — 1000 ხული მსხვილფეხა და 7500 ხული ღორი.

კოოპერირების სხვა ბევრ სიკეთესთან ერთად აღსანიშნავია ისიც, რომ რაიონის ცენტრში გაიხსნა საფირმო მაღაზია, სადაც უოველდღიურად იყიდება კოოპერირების ნაწილი. მსგავსი მაღაზიები გაიხსნა აგრეთვე სოფლებში — კანკაკასა და შემოქმედში, ხოლო წელეთს თითქმის ყველა სოფელში იმუშავებს მეცხოველეობის პროდუქტების სარეალიზაციო მაღაზიები.

მართალია, შედარებით მოკლე პერიოდში მეცხოველეობის განვითარების საქმეში მოპოვებულა გარკვეული წარმატებები, მაგრამ ეს როდი ნიშნავს, რომ არ გვეყოფნის ნაკლები ნაწილები, გადაჭრული პრობლემები.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის შარშანდელმა XX პლენუმმა, რომელმაც განიხილა 1979 წლის მე-18 პლენ-

ნების შემდეგ რესპუბლიკაში მეცხოველეო-ბის განვითარების საქმეში გაწეული მუშაო-ბის შედეგები, ერთხელ კიდევ ღრმად ჩაგვახან-ხედა ჩვენს შესაძლებლობებში და დავგანან-ვა, რომ რაიონში არსებული ყველა რეზერვი-ტრ კიდევ მაქსიმალურად როდია გამოყენე-ბული. ამიტომ არის, რომ მეცხოველეობის შემდგომი უკველმსრვი ამაჯავალა, მისი პროდუქტების წარმოებისა და დამზადების გადიდებისთვის, ეფექტიანობის ამაღლებისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობე-ნებისათვის ყველა არსებული რეზერვის მაქ-სიმალური გამოყენება რაიონული კომიტე-ტის მთავარ საზრუნავად, უკველდიურ სა-ბრძოლო ამოცანად არის მიჩნეული.

მეცხოველეობის შემდგომი ამაჯავალის კომპლექტურ პროგრამაში კვლავ მნიშვნელო-ვანი ადგილი ჰქვს დამოხიბილი პირუტყვის წიხობრივი შემადგენლობის გაუმჯობესების, შრომატევადი პროცესების შექაინაიის სრულყოფის, ადგილობრივი მტკიცე საყე-ბი ბაზის განმტკიცების, ვეტერნარულ სამ-სახურის კიდევ უფრო გაუმჯობესების, კო-ოპერირების ფორმების შემდგომი გაფარ-თობის, ეფექტიანობის ამაღლებისა და მეც-ხოველეობის პროდუქტების თვითღირებუ-ლების შემცირების საკითხებს.

მეცხოველეობის განუტრედი განვითარებე-სათვის ჩვენი შემდგომი მუშაობის მნიშვნე-ლოვანი ნაწილი მომთაბარე მეცხოველეო-ბის აღორძინებისათვის ზრუნვა. წ ათასი ჰექტარი ალტური და 3.600 ჰექტარი ზაოთ-რის საძოვრები იძლევა იმის საშუალებას, რომ ამჟამად არსებული 1.500-ის ნაცვლად მომთაბარე პირუტყვი გაიზარდოს 3 ათას სულამდე. ეს შესაძლებლობას მოვცემს უახლოეს 2-3 წელიწადში დიდად შევამცი-როთ მეცხოველეობის პროდუქტების წარმო-ების თვითღირებულება, მეცხოველეობა რე-ტაბელური გავხადოთ.

როგორც სოფლის მეურნეობის სხვა დარ-გებში, ისე მეცხოველეობის ახლებურად მარ-თვისა და გაძლიერის საქმეში, დიდ როლს შეასრულებს შექმნილი სოფლის მეურნეო-ბის საწარმოო გაერთიანება, რომელიც ხელს შეუწყობს მეცხოველეობის სამეურნეობაა-შორისო მარგანიზაციების უფრო მოქმედე-ბას, ბატონალური წარმოების ფორმების სრულყოფას და ქმედობის გამოყენებას; ასევე, მეცხოველეობის შემდგომ განვითარებაში მნი-შვნელოვან წვლილს შეიტანს ამ დარგში სოციალისტური შეტანის ახალი, უფრო განვითარებული ფორმის — კომპლექსური სოციალისტური შეტანების ფართოდ და-წარგვა, მისი დადებითი გამოყდილება ჩვენს რეზერვობასა და მეცხოველეობაში და-საქმებულ შრომიელების უფრო მოვაკებათ.

მეცხოველეობის შემდგომი განვითარების პროგრამა, მისი განხორციელებისათვის ამჟა-მად რაიონში გაშლილი მუშაობის იმის გაჩან-ტის იძლევა, რომ უახლოეს პერიოდში ჩვე-ნი მშრომელები უზრუნველყოფენ ამ ერთად-ერთი შედარებით ჩამორჩენილ დარგის მო-წინავეთა რიგებში ჩაყენებას.

მას მოუთმენდა ელიან

ქუთაისელ ავტომშენებელთა სახსებლო ნუნდა ითქვას, რომ მათ პარტიის 26-ე უკრ-ილობას შესანიშნავი საჩუქარი მოუშადაც — სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების პირვე-ლი ავტომატარებელი.

რას წარმოადგენს ახალი ქართული ავტო-მატარებელი და როგორია მისი ტექნიკური შესაძლებლობა?

— იგი პირველი სატრანსპორტო ტექნო-ლოგიური მანქანაა, რომლის შექმნაში დი-დი წვლილი მიუძღვის მოსკოვის ავტოსაო-ტორო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის, იარსულაიის მოტორის ქარხნის, ქაქაქ ბა-ლაშვილის მისამბელების სახელმწიფო საკონ-სტრუქტორო ბიუროს და, ბოლოს, თვით ქუ-თაიის ქარხნის სპეციალისტებს — მოაარ კონსტრუქტორს ს. ბათიაშვილს. მთავარ ტექ-ნოლოგს ბ. სიხარულიძეს. ავტომატარებლის შექმნაში თავიანთი წვლილი შეიტანეს მუ-შებმა და ინჟინრებმა: ნარგავა ვოროტიანი-ან, ლიანა ურაშვილიან, ნაიზია ზვიადაძე, გურამ ცაიამ, ავთანდილ ხუტუამ, ავთანდილ ხუბიაამ, თედორე ვარჩიემ და მრავალმა სხვამ.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ავ-ტომატარებელი გათვალისწინებულია სასო-ფლო-სამეურნეო ტექნიკათან, ეკრობ, კომ-

ბიანთან ერთად მუშაობისათვის. შემცირებუ-ლი სიჩქარე ავტომატარებელს საშუალებას აძლევს ნელა იმობროს კომბაისის გვერდით მოსავლების აღების პროცესში. ორი წყვეანი ხიდი ავტომობილს შეუცვლელ ხდის სოფ-ლის შარავზეზე, მინდორში, ცუდ მინდში მიმხვლის დრის მანქანას კომპლექტში შევა დამატებლი ბორტები. პლტფორმა ორივე მხარეს ურავდება, ამასთან ბორტების გადა-ურადლებას იმსახურებს ავტომობილის თვითმობილის შესაბამისად. იგი 11,5 ტონას უდრის, რაც მნიშვნელოვანდ ამაღლებს სოფლად ავტო-ტრანსპორტის გამოყენების ეფექტიანობას. მანქანას ჰქვს დამატებითი სიმძლავრეები. შესავლელი ძალა საშუალებას იძლევა გა-მოიყენებოთ სხვადასხვა ტექნოლოგიური მოწ-უნობლობა, მაგალითად, სასაქმობნევი, ერთი სიკეთე, ეს ის ავტომობილია, რომლის გამოჩენასაც სოფლის მეურნეობის მშრომე-ლები მოუთმენდად ელიან.

სიყვარული მათიშვილია

პირველი დედა

შენ — რესპუბლიკა!

სულით მაღალ კართვლო დედა,
შენს საღიღებლად სიმღერას ვებედა.
სიცოცხლის ძეგლად ასული ცამდე,
შენს უკედავ სახლს ვინ არ ლოცავდეს!

ცალ ხელში ხმალი გიპირავს მარჯველ/
ცალში — შარბათით სავებ თიალა.
გორგასლის დროშით რომ გავიმარტვეთ,
ის შენმა ხელმა ააფრიალა.

ტანჯულ სამშობლოს უზრდილი შვილებს,
ებროდი შავ დღეს და უბედობას.
ხიშით და შნით ვერ შეგაშინებს,
თავდებად გედედა შენი დედაობა.

შენ წინ უძღოდი ცხრა ძეს — ცხრა არწივს,
გულგამებულ ცეცხლოვან რაშით.
არ დავიყარავს შვილებზე ღაწვი,
როცა დაეცნენ მტერთან ბრძოლაში.

შენ მხარში ედექ სამას არავგებს,
როცა კრწანისთან თბილისს უჭირდა,
სიკვდილის გზები მკერდით ჩარავგებს,
სანამ ხმალი და მულავი უჭირდათ.

წყვილად ღამეშიც გზას გვინათებდი,
სიცოცხლის გზები გავგიფართოვე.
ნათულ დღისათვის ღამეს ათედედო,
მეუ გაზაფხულისთვის დავგათოვე.

მების ტეხანოც კი გულს გავციეთბ,
ღვიძლი დღისგან ვინ გაგარჩია!
სულ შენ გვეუფუნის ყველა სიკეთე,
სულის სიმღერად რაც გავგანჩია.

და ახლა, როცა ნარიყალაზე
დგახარ და შევბით გამყურებ თბილისს.
ვინდა მშვიდობა მთელ ქვეყანაზე
შენი დედობის მშესავით თბილი.

შალვა რახვიშვილი,

ჩრ. ოსეთის ასპრ. ქ. ორკონიციძის
ქართული სკოლის პედაგოგი.

მზისკენ იწვევენ დროშები ჩახვით,
ციანად დროშებზე მზისფერი წვეთავს,
მიზანს, აზრსა თუ სურვილს გამზედილს,
შენი დღეების სიღრმიდან ვხედავ!

შენ — რესპუბლიკა! თაობის რწმენავ,
მამა-პაპათა ძალთსაფიცარიო
ახალგაზრდულო, სულ რომ მოღლეავ,
ღალი მიმღწევო, მებრძოლო ქნარო!

მე ის სხივი ვარ, შენ რომ გჭირდები,
შენ რომ მეტყვი და მზადყოფნა ვიცი,
ოღონდ მიითხარი და დავიწვები,
სხვას გაუწაიებ შენი გულისთვის.

მუდამ მაოცებს ურიცხვი ფერი.
შენს ყოველ გოჭზე როგორ თავსდება.
ყველას ჩვენ ჩვენი ენგური გველის,
ყველას ჩვენ ჩვენი გვცდის თავდადება!

რა ანთებული მოსჩანს შორიდან
მკერდზე ბრიალა ყაყაროს ფერი,
პირველ სიყვარულს მკერდი რომ შესძრა—
მას რესპუბლიკის ერქვა სახელი!

შენი უღელი მოქმინდათ ოლით
ქეთევანის თუ თაპარისთანს,
მთაწმინდის კალთაც მამულეშვილთა
მთავრესანახით ამშვენებს ქალაქს!

შენ დგახარ შენი ტკივილით, განცდით,
გაქვს წიწყურაც, სარუსთაველოც,
შენ შენს მწვერვალებს სიმაღლით ასცდი
ყველავ გასატანო, საფრენო ღლიო!

მშვედობის დროშით, მზიანი დარით,
მზის და სინათლის სივრცეს რომ ჩემობ,
კვლავ ივლი რწმენად, სიახლედ ხვალის,
შენ — რესპუბლიკა! სიმტკიცე ჩვენი!

ღალი მაჭიშვილი

ნარბიზა სოფრომადი,
ქ. ნორალსკი.

პირველი ძაღვს

ვის არ უთქვამს, საქართველო
ღივ ასულთა არის კერა,
დღე არ ნახა, ვის არ ზიბლავს,
ჩანჭი ვინ არ ამღერა.

ქალი შუქურვარსკვლავია
საქართველოს ფორუშ ცაზე,
სათნობის და სიკეთის
ყვლი რჩება ნატერფალზე.

მას ყაყაროდ გულზე იბნებს
მღელი, ვეფხისტყაოსანი,
აქ მწვერვალებს შრომით იყრობს
მეჩაიცი და მგოსანიცი.

ზოგმა ოშით თავანწირვით
ასახელა საქართველო. —
შენს მარტყვნას გამაზრდოს
მითს აკვისს და გამოშვილო!

ხანდაზმული, მიმავალი,
გულთ ბლოცავთ ქართველ ქალებს,
კერაზე სათნო მტრედებს,
შრომის ფრონტზე ამორკლებს.

გლოცავთ, კაცი ნაობარი,
ვალმოზღობის დაღწეებით,
თქვენ იმრავლეთ, და მამულიცი
ივლის გვირის ნაბიჯით.

დავით თვალზრამლიძე,
გადამდგარი პოლკოვნიკი, შრომის
ჰიტერანი.

სინათლე

ნიჭიერი ახალგაზრდა მხატვრის მერი ქსოვრელის ცალკეულ ნამუშევრებს ხშირად შეხედვით სხვადასხვა გამო- მოფენებზე. შეხედვით მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაშიც — ფართო მოხმარებისათვის განკუთვნილი კერამიკისა თუ მოჩითული ქსოვილის სახით.

შარშან, აპრილში, თბილისის საზღვარგარეთთან კულტურული ურთიერთობის საზოგადოების საგამოფენო დარბაზში მონაყოლად გამოფენაზე მხატვარი ქალი მთელი სახით წარმოგვიდგა.

დარბაზის კედლები დაფარული იყო უამრავი ერთმანეთისაგან ფრიად განსხვავებული მოჩითული ქსოვილის ნიმუშებით. ცენტრში, შემადლებულზე ნატიფი გემოვნებით შესრულებული კერამიკული ნაწარმოებებისათვის მიუჩენიათ ადგილი.

მერი ქსოვრელმა 1966 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქსოვილების ფაკულტეტი და სადიალომო ნამუშევრით, ხელნაწილი ხალიჩით, „რუსთაველის მიერ „ვეფხისტყაოსნის“ გადაცემა თამარისათვის“ მინიკრო სპეციალისტების ყურადღება. ნამუშევარი მიეძღვნა რუსთაველის 800 წლის იუბილეს.

შემდეგ მ. ქსოვრელი თავის შემოქმედებით საქმიანობას მჭიდროდ უკავშირებს თბილისის ტრიკოტაჟის თეორიულ საწარმოო გაერთიანებას. ეს დარგი საწარმოში მხოლოდ მაშინ იღვამდა ვეფხ. მერის მრავალი წლის თავალებული შრომა დასჭირდა, რომ საწარმოს რესპუბლიკაში მონიწივე ადგილი დაემკვიდრებინა. დღეს ფართოდ გავრცელებულ ტრიკოტაჟის ქსოვილთა სახეობაში ქსოვრელის ნამუშევრებს ღრმად ინიღბ.

ვიდუალური თვისებების გამო, ფრიად განსხვავებული ადგილი უჭირავს.

მერი ქსოვრელი ჩინებული ოსტატია დეკორირებული ქსოვილისა, იგი ასევე თანაბრად ფლობს ფერისა და ხაზის მხატვრულ შესაძლებლობებს. მ. ქსოვრელის ნამუშევრებში (ქსოვილები, კერამიკა) უძველესი ქართული ორნამენტის თანამედროვედ არის აფერებებული, რითაც დაცულია ეროვნული კოლორიტი, აღსანიშნავია, რომ მხატვარი მის მიერ მოჩითული ქსოვილებისაგან თავად კერავს სახეიმი კაბების ნიმუშებს, რომელთაგან გამოირჩევიან საღამოს კაბები: „თამარი“, „შორენა“, „ლურჯი სუფრის მოტივები“, „ნესტანი“, „ზევსურული“, სასცენო კაბა „მანები“, კაბა საბედნიერო — „ლია“.

ნაყოფიერად მუშაობს მხატვარი კერამიკის დარგშიც. განსაკუთრებულ ყურადღებას იმართებენ ნაწარმოებები: სახილვ სერვიზი „შემოდგომა“; ღვინის დოქი „შვეინარი“; სერვიზი „საღამო“; სახილვ სერვიზი „შატილი“; ყავის სერვიზი „თბილისური“ და ა. შ. კიდევ ბევრის თქმა შეიძლება იმ უამრავ დეკორატიულ გამოყენებით კერამიკულ ნაწარმოებზე (სურები, სერვიზები, ფილები, ვაზები, თედუმები), რომლებიც გამოფენაზე იყო წარმოდგენილი.

ეს გამოფენა ახლო მომავალში ექსპონირებული იქნება ქ. მოსკოვში. მხატვარი ქალი დაუცხრომელი ენერგიით ქმნის ახალ, კიდევ უფრო საინტერესო ნაწარმოებებს, რათა თავისი წვლილი შეიტანოს ეროვნული ხელოვნების საგანძურში.

საკრუშონ სერვიზი „ახალაო“.

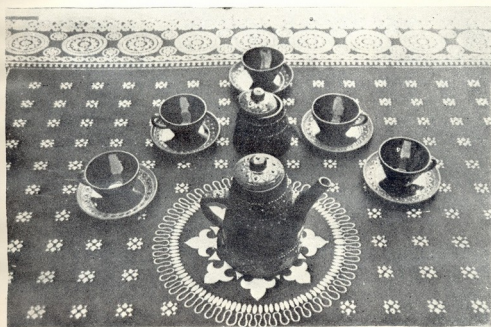

ოქნის ღოჭი „შვეინარი“

საღამოს კაბა „შორენა“.

ყუთის სერვიზი „თბილისური“

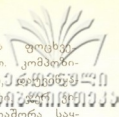

მედიანე ღოჭი „შემოდგომა“.

ტატიანა მახარაძე

ეროვნული
ზღაპრთმცოდნეობის
ინსტიტუტი

მისი მთავრადია ქართულ ხალხურ სიმღერას ბოიკოს ავტორდნვე ჩაწენა ლაროით ასეც იგონებს: სულ პანანინა ვიყავ, მამა-ბიბა მუხლზე რომ დამის- ვამდა და ერთად ვმღეროდით „მამ, გა- ფურინდი მერცხალოს“-ო.

მაგიღისთან ზნეივათ და ქალბატონი ტატინა მახარად ხმადალა ლიონებს მერცხალებ, ლიონებს შეავიღებო სვე- დით. გასაგებია ეს სვედა — სინდერა განკლით გზინად მოვრებს. „მამ გაფ- რინდი, მერცხალო...“ ახლა უმედრად ჩაჰმისის არ გაფრინდ სიმღერავ ხმავ და მელდიაჰ, რადგან ადერ 40 წელი- ადაწყლებიხარ ჩვეს ცხოვრებას — ტატინა მახარაძისეული თავანკარობით, მოდიო, ჩამოთვლილი ეს სიმღერები.

ჩამოვივლითო კი არა, თავადაც ავი- ლინდით, რადგან საქართველოში კაცი არ მგვრდება არ ემღერის ისინი: „სიმ- დერა თილისზე“ (თას ხუთასი წლისა ხარ...) „არნივი ვნახ დაჭრილი“, „შო- ხარის სიკეაჰ“ (სად ნახიხაჰ, იცოდე რამე მოგნაგა...), „თუშური“ (ღამეჰ, მებეი მდგამრებს...), „მობევის ქალი თინაო“, „პარკუიტი ნაჰაიყანეს“, „ჯარ- ჯი“, „შე ქართველი ბუხაიძე“, „გამო- ლითი შენ ხარ, გაღმით მე“, „დაიგვიანეს“, „მედიად იყავ, პატარა“, „თუში მწყემსი ხის სიმღერა“ (ვაჟკაცი მიაში ვაზრდი- ლო, იალაზხდა...) და სხვებიც — ეგ- რეთნოღებულო სოლო სიმღერები, შეს- რილებულნი ესტრადაზე, კინო-ფილმის- ბის კადრების თიღმაც, სიმღერები, რომ- ლებმაც მიღს დროზე დაიპყრო საქარო- ველი, ქაიან-აკიანად, დიდიან-პატა- რანად. ნინამბოლოგია სხვაც: ტატინა მახარაძის სიმღერება ბარად და ქალა- ქად მოჰფინა მთის რომანტიკა, მწყემსი კაციის ცხოვრების რომანტიკა, თითქ- მის პირველად, თითქმის პირველმა.

ახლა, მე და ერსაპულიკის დამსახუ- რებულო არტისტი ტატინა მახარაძე ერთად ესხედეართ და ერთმანეთს არ ვაღლით ამ სიმღერების გახსენებას უკეთ, მე არ ვაღლი. „მთელი ხმით იმღერეთ მეთქი“ — ვერ ვუბედავ, თუმიც ფან- დური იქვე ვეცდ, გადახსინლა ფუტლარ- ნი.

„იციო?“ — ვუბნები და უპევები როგორ ემღეროდით, როგორ ეხებაჰ- დით მის ხის სოვლად, ომის დროს, მინდრად, მისსაწელთა ბრიგადში.

„იციო?“ ვუბნები და უპევები, რო- გორ ავტონად გაქაფილა ვაგონებში, ავიღებდი მატარებელში ფანდურები, ზეამუელი დროშებივით, არავინ დაგვი- ზიანოსო.

„იციო?“ — ვუბნები და უპევები, რა დაძაბული ვუსმენდი სლაბობით, რა- დობად სულხანიშვილის „დაიგვიანეს“, რომლის დრამატუზმაც სულ პირველად მარო თარხნიშვილმა გვაზიარა, შემდეგ კი უკვე ტატინა მახარაძის ძლიერი ხმაც წამოვიწია.

„იციო?“ „იციო?“, „იციო?“ — რამდენი ერთი, რომელი ერთი. თუნდაც „ევაკოცო მიაში გაზრდილო, იალაზხდა“, — რომელსაც ქართლის მხისქვეშე ლილევი- ბულ ქალბებს და მიწვევები გაკვირ- ვით „იმ ბედნიერ დასვეებაში“, რო- გორც იტყვიან ხოლმე ახლა იანერის ყირვამადგარი საღამო იყურება ფან- დურებთან და ჩვენ. ორივენი, მუცრო- საიშით ვმოგზაურობო ჩვენსავე ბოგ- რალიში, სიმღერის ბოგრაჰიაში: და მოსკოვანთა ჰეივანში უტებ თუყა- ნისცემითი უმერდებით. უმერდებით „სუ- ლიკოსა“ და „ციცინათელას“ წინაშე მუხლიც მოვიყარეთ. დიდი აკაცი წინა- დილო ხატისა და სატრფოს მინაშე- მანულის ფსევმაგარ მუხას ხომ ეს ცე- ვინათელა ველებო, ეს ბუღბული დაჰე- ნეს — დაეიკოკებს! ტატინა მახარაძეც ხომ „სულიკოსა“ და „ციცინათელას“ უბრ ზრენენვალე, უძლიერეს შემსრ- ულებლად ითვლებ!

ერთხან ვუყრდებით, მინუსსულბე- ბით, შეპარობილებით. მერე ქალბა- ტონი ტატინა იგონებს. რა აღტაცებით მითლი ორვე სიმღერა მემეფობა, ინე- ლისში, შიტლანდიაში, ირლანდიაში, შვეიცარიაში, ნორვეგიასა და რუმინეთში. როგორ აღიოდნენ შემდეგ მსმენელები სტენდზე, უხდინდენ მადლობას და ათე- ვალიერებდნენ ქართული ქალის სამო- სელს, ხელით ეტებოდნენ ნანაშეკვს, თავსაქკალს. ამბობდნენ „ჯორჯიას“, „ფორაქენს“ და მადლობას ახარებდნენ მომღერალს საქართველოში, ასეთი თიემიოფადი, ოქაითთავად მელოდე- ბისათვის. და მომღერალსაც უხაროდა, თუმიც მას უფრო ძვირფასი მადლობა ახსოვდა სოპრანტებში, დაჭრილ მეომ- ართთან თქმული, ყიზლარის საძირებე- ზე — ქართული მწყემს ვაჟაკივანე თქმული, აფრიაბულბულ სკოლებში, ბავშვთა მიერ თქმული.

ყიზლარის საძირების ხსენებზე ერთი ამბავი გაახსენდა, სამწუხაროც და სა- სიხარულოც. აი, ეს ამბავიც: საძირებისკენ აშლილ ფარებს დამე- ზარა, მწყემსებთან უნდა ემღერა. ერთ- მა მთავანმა თანმზრდილ-შეისხლბორე- ბული ფანდური ჩამოართვა. ჩამოკრა ლარებს, საივრად უკრავდა, მთელის არსებითა და ოსტატობით. მერე მწყემსი სხადაც გაიბნა, მიიშალა თუ ფარის ტატალს აედგნა. დაიკარგა ფანდური...

წახდა მომღერალი. მერე უნდა გემოდის უფხერეს, აღბათ შენი ფანდურ ძვირ- უნდა სამახსოვროდ უნდაოდა, როგორც რელიქვია, თორემ მწყემსს ფანდურს რა გამოუღვესო!

საღამო ილიოდა. ბინდომობალებუ- სხდი ჩამოვდა მთაწმინდის ფერდებზე. მოსაგონარი კი არ ილიოდა: არ, ბათუ- მის ერთერთი სკოლა. მეჩონგურე გოგო- ნათა ანსამბლი: ლობტარნი ეღენე ქუშაბ- რია, პირველი პედაგოგი და დამფუძ- ბელი პატარა ტატინა მახარაძის ძლიე- რი ხმისა. აი, თილისი. მეჩონგურე

ქალბა ანსამბლი, ალექსანდრა ფიცხი- რაშვილის ხელმძღვანელობით. კომპოზი- ტორი კოტე ფიცხვარაშვილი, და მანამდე კი ნათალა ფიცხვარაშვილი, და მანამდე ახალგაზრდა რომ ჩამოაბრია საყ- ვარულ საქმეს და სიმღერას უდროო სიკვდილმა.

ჩონგური ამ ანსამბლში. პირველი სიყ- ვარულივით მოღვლენ ჩონგური. შემ- დე ფანდური. „იციო, ჩონგურე სოლო სიმღერა შეუძლებელია“. ამბობს ქალ- ბატონი ტატინა და მერე ლოცევაკით ზერჩალებს: „ჩონგური ხომ თავად მლე- რის, თითონი ლაპარაკობს“. ამიტომ ანსამბლის შემდეგ ფანდური აიღო ხელთ. თავად მღეროდა. ფანდური ენახებოდა.

სიმღერებით კვითხე ლოცევაკზე. მან კი მოადრედ მიპასუხა: ნი წლისა ვარ და მეთავებო!

ნი წელი. ეს წლები მისთვის სიმღერაა, ზრუნვაა გამკრებულბულ ოჯახზე. საკე- ვორო და მსოფლიო დამპყრების ლუ- რეატი, რესპუბლიკის ნანახურბულ არტისტი ტატინა მახარაძე მუყენიერი ოჯახის დედაქალია, სამი შვილიშვილის ბებია და ტატინა მახარაძე სიმღერა- სავით სულდგმულობს ოჯახის ბედნიე- რებით.

კიდევ ერთხელ სიმღერის შესახებ: იგი ხარობს, რადგან იცის ხმა კლავინდებუ- რად ძლიერი აქვს. რომ ამ ხმას არ ძირდება მიკროფონი, რომელსაც ტატინა მახარაძე ალამაქრად უყურებს, არა წყალბის. არ უყვარს.

— არც მერი შილდელის ძლიერ ხმას ძირდება მიკროფონი — ამბობს ფიქ- რიანდე და შემდეგ საუბარი თავის კო- ლეგებზე გადააქვს.

თქვენი საყვარელი მომღერლები და- მინახულეთ მეთქი და მანაც სამოყენებით ჩამოთვალა: დამახასიათებელი პირდა- პირობით აღიარა:

— მერი შილდელი მიყვარს. ლილი გეგე- ვიას პატებს ცეცხ. პამლტე გონაშულს ვეთყავნები. განუშეორებელ იმხნელებს ვაღმერებო...

კიბეზე უპევები და გართ. ღამეში გავეღერე. რაობის ხმა მომწვდა. ცხრა საათი სრულდებოდა და „ძილისპირული“ ტატინა მახარაძის „იკვანათი“ ინეყდა ზღაპრებს პატარებისათვის.

გალაღებულო, სვებედნიერი ახალგაზრ- დობა მიმდოდა და გართ, ქურთუკებმეხს- ნილი, თავშიშეული ახალგაზრდობა.

როგორ მომინდა ასე, გროვად შემე- ჩერებოდა ისინი და მეკითხა: ახალგაზრ- დებო, ხომ გიყვარო ჩონგური. ფანდური?

„პასუხე კი წინასწარ ვიყავ დარწმუ- ნებულთ:

— გიყვარს, როგორც ჩვენი ფსევი ქართული!

ჯარისკაცის ქვეყნი

ნარკვევი

სოფელს ირგვლივ მდელი კვიპაროსების კორნომები აკრავს. ამიტომაც მზე ადრე ეფარება ხეების ცამდე ატყვარცნილ კენწეროებს და დედამიწაზე წაადრევი საღამოს ლურჯი ბინდი ეშვება. დაღამებით კი გვიან ღამდება, და ეს გრძელი ფერადი საღამო ოცნებებში ხვევს ლიხაურლებს.

შრომით დაღლილი ზინა თოიძე საღამოხანს ბრუნდება ჩაის პლანტაციიდან, ჩაის საკრფ კალთას აივანზე შემოდგამს, წეროსავით ყველელა ონიანით ჭიდან წყალს ამოიღებს, დამაშრულ ხელებს გადაიბანს და ბებერი ბლის ძირას პატარა სკამზე წუთით ჩამოჯდება.

...ლიხაურში ხმა დარხა, თოიძეებს მზეთუნახავი რძალი მოუყვანიათ. მართლაც კარგი იყო, მაღალი, ტანწერნეტა, შავთმიანი თეთრი ქალი, — ასუნდება და ეღიმება დაქანცულ ზინას. უზრუნველმა თაფლობის თევზ მალე გაიარა. ცხოვრების უღელში გაება ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი.

ოცდაათიანი წლების მიწურულს ჩაის სულ ახალი კულტურა იყო გურიაში. პლანტაციების მოვლა-პატრონობამ ერთბაშად გაიტაცა მშრომელი ქალი და სულ მალე დამსახურა კიდევ შესანიშნავი მერყევის სახელი. მაშინ ეს დღე-ღამეებზე უფრო ძნელი საქმე გახლდათ. არც მანქანები, არც ხელით საკრფი ახარატები. თითო ბუჩქს ათასჯერ შემოუვლიდა გარშემო, ორი თითი სათუთად წყვეტდა ნორჩ ღუსს და ფრთხილად დებდა კალათაში.

მერე ნანატრი ქალ-ვაჟი გაუჩნდა — ნანი და გურამი.

წუთითაც არ უფიქრია ბუჩქების მიტოვება. პლანტაციაში მიჰქონდა ხოლმე პატარა გურამის აკვირა. მსხლის ჩრდი-

ლში დადგამდა, თვითონ კი შრომას ჩაუტრიალდებოდა.

დღეს ბუჩქს იქნებ აღარც ახსოვს, რა საამაყო იყო მაშინ სტახანოველის სახელი. იგი თითქოს ყველაფერს აერთიანებდა — შრომასაც, ხუთწლიან ერთგულებასაც, პატიოსნებასაც, სამშობლოს უსახლვრო სიყვარულსაც. ლიხაურელთა ახალგაზრდა რძალმა ერთ-ერთმა პირვემა დაიშახურა სტახანოველის ნოდება. თვითონ პარავდა და თოხნიდა, სხლავდა და სასუსს აყრიდა, კრფდა ფრთხილად, სიყვარულით.

რა მოულოდნელი იყო 1941 წლის 22 ივნისი! ომი დაიწყო და შოთა მოხალისედ წავიდა ჯარში. ნასვლის წინ სურათი გადაიღო. მომღიმარი, მზიარული იცქირებოდა ფოტოდან. თვითონვე გააღიღებინა და კედელზე ჩამოკიდა. არა, ცუდი არაფერი უფიქრია. ის კი არა, ცოლს დაუბარა: „მე მალე დაებრუნდები, მაგრამ თუ ცოტა შემეგვიანდეს, ეს სურათი ხშირად აჩვენე ბავშვებს, არ დამივიწყონ, რომ შემხედავენ, მისივე მიცნონ“.

ცრემლივც გამშობია ამ ოცდათვრამეტი წლის მანძილზე ქალს. მოგონებაზე ცრემლივც აღარ ადგება, უზარალოდ ნაღვლიანად იღიმება და კედელზე დაკიდებულ სურათს აღერისინად ეუბნება: —

— ხომ კარგი შვილები გაგიზარდებოდა?.. შუნე უფროსები არიან, მაგრამ შენ სურათს ყოველდღე სათუთად შესცქერია. რომ შეგხვდნენ, ხომ უნდა გიცნონ? ის კი არა, შვიდიმშობლებიც გიცნობენ, ალბათ, თუმცა არცერთს არ უნახიათ სიცოცხლეში.

სხვაც აგონდება ზინას, როგორ გაიხიდა გაცვეთილი პიჯაკი შოთამ. სამზად სახლში კედელზე მიაკიდა. ჯიბეში თა-

ვისი შრომის უკანასკნელი სახლაური, რვაასი მანეთი ჩადო და ცოლს დაუბარა:

— ფული აგერ ჯიბეში დევს. ჩემს ჩამოსკლამდე, ალბათ, არ გყოფათ, მაგრამ შენი და დედამიწის იმედი მაქვს, ბავშვებს არაფერს გაუჭირვებთ. ეს წყველი ომიც რა ისე დიდხანს გაგრძელდება, ჩამოვალ და შემოგვევლებითო.

მერე ომის ძნელ წლებში, როცა სიფულში ოჯახზე თითო კილო პურს, ხანაც თითო ბოლო ნავთს არიგებდნენ, პატარა გურამი ან ნანი დედას ფულს თხოვდნენ. დედაც დაუზარებლად უპასუხებდა — მამის ჯიბიდან ამოიღეთო;

კარგახანს უეკირთად ბავშვებს, რომ აღარ თავდებოდა მამის დანატოვარი რვაასი მანეთი. გვიანდა მიხვდნენ, დედა თავისი შრომით მოპოვებულ ყველა კაპის იმ პიჯაკის ჯიბეში დებდა, რათა შვილებსათვის მამის ღვაწლი და ამჯიკი შეეღებამოდ დებამსოვრებინა.

ყველა ოჯახში დარდი და სიღარიბე იყო ჩასახლებული, მაინც არ იყინებდნენ მეზობლები ჯარისკაცის ახალგაზრდა ცოლს. გვიანობისას, პლანტაციებიდან მობრუნებულს რამდენჯერ დახვდნია ადგანდ ლომევი გამოკიდებული პატარა კალათა. შიგ ხან ახალგაზრდას ვერა იმჟამად იყო, ხანაც ქოთნის ლობო, ხანაც ჯერ კიდევ შეუმწიფებელი ხეჭეჭური ეყარა. მერე კალათისაც არ მოიკითხვინებდნენ მეზობლები, რომ მომიკითხველის ეცნობა არ გააკეთა და უზრუნველ მდგომარეობაში არ ჩაეარდნილიყო ახალგაზრდა რძალი.

წყველილი ომი დიდხანს კედელდად როგორც იქნა, დამოაგრდა აკრფც შოთასეული პიჯაკი კი ისევ იქ კოდი, სამზადის კედელზე. ოჯახი ახლაც მთელ თავის შემოსავალს იმ პიჯაკის ჯიბეში

დებს ზოგჯერ, როცა მისი პატარა შვილიშვილები ორღობეში მხარამიდან ამოსულ „მეზაროვნე ისაკის“ ურიკას მოკრავენ თელს და ნაყინს მიინდომებენ, ბებიის მათიც დაუზარებლად უპასუხებს — ფული ბაბუსას ჯიბიდან ამოიღეთო.

სოფელი სასიკეთოდ იცვლებოდა და ეს სიკეთე ჯარისკაცის ოჯახსაც დაეტყო. გოგონა ბედნიერად გაიზოვდა. მხარაბეში დასახლდა მშრომელ, პატროსან ოჯახში. რძალიც მოიყვანეს. გამრჯებლამაზი რძალი, შვილიშვილებმაც ააბ. მაურუს მინწარბული კედელ-ყურე.

შოთა კი არა და არ ჩანდა. ნელ-ნელა შეერწია ზინა თოიძე თავის შვიმე ხვედრს. გარეგნულად კი თითქოს არც არაფერი შეცვლილა ისევ დილაადრინანდ მიუყვებოდა პლანტაციებისაკენ მიმავალ შუკას, თვდაუზოგავად შრომობდა.

ჩვენს ქვეყანაში შრომა მარტო დოვლათის კი არა, სახელის მომგზავიც არის. ზინა ერთხმად აირჩიეს სოფლის სამუშაოს დეპუტატად. ისიც დაუზარებლად ჩაერთო სოფლის გაღამაზების საქმეში. მერე კოლმეურნეობის გამგებობის წევრიც გახდა. ახლა უკვე მარტო მავალითის მარგენბელი კი არა, ახალგაზრდა მეჩაივების მასწავლებელიც არის. თანე როგორი მასწავლებელი, სამოთხლიანი, მაგრამ ძალიან მკაცრი, მამოთხოვნი ბევრი ლაპარაკი არასოდეს უყვარდა, მაგრამ საერთო კრებაზე მაინც ამოიღო ხმა:

— უხარისხო პურს რომ მოიტანენ მალხაში, ქვეყანას შეუერთ და ვაი პურის მცხოვრების ბრალი არც უხარისხო ავეჯი და ტანსაცმელი მოგზონო. ჩაის ხარისხზე კი, რატომღაც, ნაკლებად ფიქრობთ. ნაზი დუყების შერჩევას ვინლა დატყბს, ჩაის ფოთოლთან ერთად სარეველებიც ხშირად მიჰყვება ნაკრეფს. ხარისხის ხუთწლელი შრომის ყველა უბანზე ხარისხის ხუთწლელი უნდა იყოს და უხარისხო ჩაის დიახაც არავინ გვაპატიებს.

თქვა და ეს სიტყვები ქარისთვის როდი გაუტანებია. უპირველესად თვითონა მაგალითის მარგენბელი. მისი მოკრეფილი ფოთოლი ყველთვის უმაღლესა ხარისხისა. მიწლებს პუნქტში ამასაც ისე მიუჩვენენ, რომ შესამჩნევლადაც აღარ ინუბეზენ თავს.

როგორ უდებ გასულა ნლები დადეს პენსიონერია ზინადა თოიძე. სოფელმა შრომა დაუფასა, კარგი პენსია დაუნიშნა. მაგრამ ზინა მაინც ვერ მოსცილდა პლანტაციებს. კედელ-ყურესაც აქცევს ყურადღებას, შეიღო და შვილიშვილებსაც უფლის და პატრონობს, მაგრამ ვერც ჩაის ბუჩქებს დაღობობს. დღესაც მნელად თუ შეეჯიბრება ვინმე.

ერსკინე კოლდუელი

მატეარ ნანი ზალიაშვილი

ქიქვის ყვავილი

ვეელაზე მებ კმყოფილებას ასეთი მოთხრობების წერა მაინტერესებს.
აბბირი

სახურავეზე შემომგდარი კაჭკაჭი, მთელი ღამე სუფთა, ცივ ჰაერს საამო პანგებით რომ ავსებდა, მზის ამოსვლისას გაფრინდა. ისეთმა ღრმა და იდუმალმა სიჩუმემ დაისადგურა, მრავალ მილზე გადაჭიმულ ტროლი ქვიშარა რომ სჩვევია. მოთვთო ქვიშა ჩრდილილებმა ტოტებისა და გაურინდავი ხის მესერის მაცმანი ამოქარგა. მზე სწრაფად ამოდიოდა, თითქოს ჩქარობდა ფიქვების კინეროებს ასცილებოდა და ზღვის ყურემდე გაშლილი მდამოსათვის ნათელი მიგნვინა.

საწლი ოთახი სინათლიანი და თილი რომ. მას შემდეგ რაც კაჭკაჭი გაფრინდა, ნელის აღარ ჩასძინებია. გვერდზე ინვა ცალი ხელი თავქვე ამოვდო, მეორე კი გვერდით მწოლარე კაცი-სათვის მოეხვია. ქუთუთოები შეუთოთოდა. ცოტა ხანს გაშტერებული ინვა. მერე რამდენჯერმე შედინებ დაახამანა თვალეში. მოინიშნებო უცდოდა ქმის გაღვიძებას.

შინ გვიან დაბრუნებული ვერინ ცოლს არასოდეს არ აღვიძებდა. იმ ღამეს ნელის უნდოდა დალოდებოდა ქმის მისვლას, მაგრამ ისე მოიქანცა, რომ თვალს ძლივსდა ახელდა.

ქალს გვერდით დაღლილ-დაქანცული კაცი ეწვა;

ღრმა ღარები შუბლზე ძილავს ვერ გააღებოდა. ისედაც მაგვერე-
მანი იყო და თვალის კოლობანი კანი კიდევ უფრო ჩამუჭებოდა.
ქალმა ფრთხილად მიინია მისკენ და ლოყაზე კოცოდა, ძალიან
უნდნავად ორივე ხელთ შემოხეოდა და ჩახუტებოდა, სახე სახეს-
თან მიიტაცა და მოაღერებოდა.

უნებრად ისევ ახამახამა თვალეტი.
— ვერსა — ფრთხილად დაუხანა ქმარს ვერსა.
ვერსმა თვალი ნელა გაახილა და ისევ სწრაფად დახუჭა.
— ვერს, გენაცავად... ისევ ჩაიორჩნულა გულქარებულმა
ქალმა.
ვერსი ქალისაკენ გადაბრუნდა, თავი მკლავს და მკერდს შუა
დაადო და მიყარა. ქალმა კისურთან კაცის სუნთქვა იგრძნო.
— ოჰ, ვერს! — ძლივს გასაგინდა თქვა ნელიმ და ქმარს
შუბლი, თვალები და ტუჩები დაუკოცა. ვერსი საბოლოოდ გა-
მოფიხნულა. ქალი ხელთ მონახა და ერთმანეთს მჭიდროდ მი-
პაჩრნენ.

— რა თქვა, ვერს? — ჰკითხა მოთმინებაშიღელულმა ქალმა
ქმარს.

ვერსმა თვალი გაახილა და ნელის შუბედა. ქალმა პასუხი მის
სახეზე ამოკითხა.
— როდის, ვერს? — ჩუმად ჰკითხა.
— დღეს! — უპასუხა ქმარმა და თვალები დახუჭა. ქალის
სხეულის სითბო ეგამა და უფრო მჭიდროდ მიყარა.
ნელიმ თავი ევლარ შეიკავა, ტუჩები აუთრთოლდა.
— სად უნდა წავიდეთ? — აბატრა ბავშვითი იტობა ქალმა
და პასუხის მოლოდინში ქმრის ტუჩებს დააქუქრა.
ვერსმა თავი გაიქვინა. ქალის მკერდს მიყარა და თვალები და-
ხუჭა.

დღახანს იწუნენ გაუჩუბებულები, ნაადრევი შემოდგომა იდგა.
მზის სხივებმა ძილავარა და მალე ოთახში ის დათბა, თითქოს
ზაფხულითა. ძველი, ნაადრული ფანჯრის რაფიდან თბილი პაე-
რის პატარ-პატარა ტალღები ლიკვივით მიიწვდნენ ზეითი. და-
ზამთრებამდე აღბათ ერხებულ კვივებს ჩამოცხებოდა.

— უთხარი, რომ... — დაიწყო ნელიმ, მაგრამ გაჩუმდა და
ქმარს სახეზე შეხედა.

— უთხარი ჩემზე, ვერს?
— ჰო!

— რთუ, რა ვაპასუხა?
ვერსმა ქალს თავი ისევ დაადო მკერდზე და ისეთი გამშავებით
მიიზიდა, თითქოს სასიცოცხლო წყაროს ენაფებოდა, რომელიც
მერე, მარტოდ დარჩენილს ენერჯის შემატებდა.

— არაფერი უთქვამს?
— სხვა გზა არა მაქვსო, მიიხზარა, თუ რაღაც ამის მსგავსი.
კარგად აღარ-მასხოსო რა თქვა, მაგრამ ჩემთვის ყველაფერი
გასაგები იყო.

— ნუთო მისთვის სულ ერთია, ვერს?
როგორც ჩანს, სულ ერთია, ნელი.

ქალი დაიძაბა, მერე ათრთოლდა, ისევ დაიძაბა, ვეღარ დაი-
მორჩნოდა სხეული.

— შენთვის ხომ არ არის სულ ერთი, რაც მომივა, ვერს?
— ოჰ, ღმერთო, რას ამბობს! ახლა მარტო მაგაზედა ვფიქრობ,
თუ რამე მოხდა...

დღახანს იწუნენ ერთმანეთს მიკრულები. ფიქრები ტვიწის
უფრო ადვილი.

ჯერ ნელი ადგა, ჩაიცვა და სანამ ვერსი ადგებოდა, ოთახიდან
გაიქცა. ქალმა კარტოფილი დაუჭებია, ცეცხლზე მალე გაჩაღდა.

საუზმის დროს ბევრი არ ულამაზაოთა. სხვა გზა არ იყო,
ბინა უნდა დაეცალათ. ავეჯი მათი არ ყოფილა და ტანსაცმელი
ისე ცოტა ჰქონდათ, რომ მის ზიდავს დიდი ჯავა არ სჭირდებო-
და.

სანამ ვერსი ბარგს შეკრავდა, ნელიმ ჭურჭელი გარეცხა.
ამის შემდეგ ისლა დარჩენილი, რომ ვერსის ხალათითა და სა-
მუშაო ტანსაცმელიც ცალკე შეყარა, ნელის კაბები — ცალკე და
გზას გასადგომოდნენ.

ნასივლისას ნელი ჭიშკრითან შერქრდა და სახლს შეხედა. ეს

ერთადერთი სახლი იყო, სადაც ის და ვერსი ერთ-ერთს ერთ-
ერთს რომდნენ, მაგრამ მისი დატოვება რატომღაც უნდა ენაღი-
სახლი ძველისკენი იყო, რადგინამ ნელიმ ახალი სახლი
სით დადგინოდა სახურავთან წყალი ჩამოდიოდა. საირველელ-
სით მოკრებული ერთი კედელი მოღრეცილიყო და ვერსდაც
მთელ სიგრძეზე მინისკენ დაბრძოლიყო.

ვერსი იდგა და ცოლს ვოვდა ქალი მობრუნდა. ცრემლები
ჩაგუბებოდა თვალეში, უკან აღარ მიუხედდა. მალე გზამ სხვა-
გან გააუხეხა და დატოვებულ სახლს ფიქვების ფრდა ჩამოა-
ფარა.

— სად მივდივართ? — ცრემლიანი თვალებით შეხედა ქმარს
ნელიმ.

— უნდა ვიპოოთ, სანამ რამე სახლს არ მივადგებით. არ ვო-
ცი, რადგინ ხანს მოვიჩინებს სიარულს.

— ორივე კარგად იცოდა, რომ ფიქვებისა და ქვიშის ამ სამუშაო-
ში სახლები ერთმანეთს ზოგჯერ ათი-ათხუთმეტ მილით იყო და-
ცილებული.

...ნელი ისე დაიღალა, რომ ფეხებს ძლივს მიიარევდა. გაზაფ-
ხლის უთანასტულ ყვავილთა სურნელებს კი შარინე ვინმედა.
ნამდაუბნე სურნელობდა. ბუჩქნარსა და ბალახებში ძილავულ
ყვავილებს ეუბნდა და მერე ჩქარი ნაბიჯით ენუვდა ქმარს.

შუადღე კარგად გადასრული იყო, რაცა პატარა ნაკადულს მი-
ადგნენ. ირველზე მზირი ჩრდილი იდგა, გრილოდა. ვერსმა ად-
გილი შარინია და სანამ ქალს ფეხზე გადიდა, ნამოსაროდად
ფიქვის წინადა მიხედა, სასთუმლად კი ხავის მოუგებდა.

წყაროს წყალს ბალახებთან და ფოთლების გემო ჰქონდა. ცოცხ-
ლი იყო და კამკამა. მოსჯა თუ არა წყალი, ნელის მამინვე ჩაქმარა.

მოსაღამოვდა. ვერსმა ცოლი გაღვიძა.
— სამ საათზე მეტია, რაც ცინიანეს! როგორ გგონია, სიარულს
კიდევ შეუძლებ?

ნელი ნამოდგა, ფეხზე ჩაივდა და ქმარს უკან გააყვია. ნამო-
დგომისას თავებრ დაეხედა, მაგრამ ქმრისათვის არაფერი უგრძ-
ნობინებია, მის შემოვლებას მოერიდა. ყოველი ნაბიჯის გადადგ-
მისას ტკივლს გრძობდა, ზოგჯერ ტკივლი აუტანელი ხდე-
ბოდა და ქალი ტუჩებს იკვნივდა, ხელეხს კუმშავდა, ხმას კი
არ იღებდა, ცილობოდა ვერს არაფერი შეეგნინა.

შუ უკვე ჩაიღვდა, ნელი რომ შერქრდა და გზის პირას ჩამო-
ჯდა. ნაბიჯის გადადგმაც აღარ შეეძლო. ჯოჯოხეთურმა ტკივი-
ლებმა სახე გაუფერძოვდა. ასე გვირა, კიდურების სხეულიდან
სათითაოდ აგლეჯდნენ. ცოტაც და გრძობდა დაკარგა.

— თვალე რომ გაახილა, გვედრით ჩაჩოქილი ვერსი დაინახა. იყა-
სახეს უნიავედა. ქმარს შეხედა და გალიმება სცადა.

— რაბომ არაფერი სთქვა, ნელი? რას ფიქრებდები, რომ ასე
დაიღალე.

— დაღალა ვინ ჩვიოს! ტყუობა მეტი ვეღარ შემიძლია.

ვერსი თვალმომხრებელიც დაპყრობდა ცოლს და თან სახე
უნიავედა.

— როგორ გგონია, მოხდება რამე, სანამ დასახლებულ ად-
გილს მივადგენთ? შემოდებთან ჩაკითხა ვერსი ქალს.

ნელიმ თვალეები დახუჭა და შეცხდა ამაზე არ ვფიქრობ; დი-
ლიდან მოკლებული გზის პირას არცერთი სახლი, არცერთი
ფერმა არ შეხედრიათ! არც ის იცოდა, ქალაქამდე რამდენი ნი-
ლი იყო დარჩენილი, ამაზე ფიქრი კი აფრთხობდა.

— ხომ სთქვი, ორ კვირასე ადრე არაფერი იქნებოდა, ნელი?
— ჰო, ასე მეგონა, მაგრამ მთელი დღე ფეხზე სიარულმა თა-
ვი გაიტანა, — უპასუხა ქალმა.

ვერსი ქული ხელდგან გაიქცა. დაბნეულმა გარშემო მიმოი-
ხედა. იცოდა, რომ რაღაც უნდა ეცონა, მაგრამ რით დაეწყო, არ
იცოდა.

— ამის ატანა შეუძლებელია! რამე უნდა მოვიფიქრო, — ჩაი-
მოსარავა ვერსმა და ქალი ეღვში აიტაცა. გზა გადაჭრა, უფტი
მონახა, ნელი ხის ქვეშ დააწინა და თავისი ტანსაცმელი თავქ-
ვე ამოუღო, ფეხები შეუფარა.

ბინდებოდა. ვერსმა აღარ იცოდა კიდევ რით დახმარებოდა
ცოლს. ქალის მარტო-დატოვებაც არ უნდოდა. მაგრამ ისიც იცო-

და რომ საიდნადაც დამხმარე უნდა მოეყვანა მისთვის.
— ვერსი — ქალმა ხელები წინ გაიშვირა, რომ ქმარს შეხებო-
და. ვერსმა წელის ხელები თავისაში მოიმინვედია, ოდნავ მოუ-
ჭირა. თითებსა და მავლებს ფრთხილად უსრესდა.
— რა იყო, ნელი?

— მგონი იწყება... იწყება... ახლა — სუსტი ხმით თქვა ქალმა
და თვალები დახუჭა.

ვერსი დაიხარა, ქალს ტუტები გაფითრებოდა, სახე გასცრეცო-
და. ვერსი არასოდეს უნახავს ასე ნასვლელი ვერსი ცოცხალ-
ადამიანს. იგვა და დაპყრებდა ცოლს. დანახვა როგორ დედა-
ბა ქალს სხეულს, როგორ იკვებდა ტუტებს, რომ ტკივილისა-
გან არ ევერი.

ვერსი ნაშობდა და ავეთ-იქით ყურებით ზნისაკენ გაიქცა. და-
ღამებულყოფი — ირგვლივ ვერსივებს ამჩნევდა. ვერსი ხედავდა,
იყო თუ არა გარშემო დამუშავებული მიწები, რომელიც
იმის ნიშანი იქნებოდა, რომ მახლობლად ადამიანები სახლობდ-
ნენ.

გარშემო სიცოცხლის ნიშანწავლი არ ჩანდა.
სირბილითვე დაბრუნდა უკან.

— უკეთი ხარ? — უკითხა ცოლს.
— რომ ჩამძინებოდა, იქნებ ცოტა ხნით ჩამყურებოდა. —
უპასუხა ქალმა.

ვერსმა ჩაიჩოქა და ხელები მოხუცია.

— მარტო დარჩენისა რომ არ გეშინოდეს, ნავიდოდი სადმე,
მანქანას ან ოთხთვალას ვიშოვნოდი. მთელი ღამე მინახე ხომ
არ იწებებ?

— შეიძლება დაბრუნება ვეღარ მოასწრო! — ნაშობიძა ნე-
ლიმ შიშნარევად.

— ვიჭქარბე, სირბილით ვივლი და რამეს კი ვიშოვნი!

— ორ-სამ საათში თუ დაბრუნდები, მგონი გავძლებ. მეტ ხანს
კი ვეღარ!

ვერსი ნაშობდა.

— მივდივარ!

გარბოდა, რაც ძალი და ცოცხე უქონდა. გაახსენდა, როგორ
ემუდარებოდა ბინის პატრონს ცოტა ხანს კიდევ მაცალყო. იმი-
ტომ ემუდარებოდა, რომ უშინოდა, ნელი ასეთ დღეში არ ჩაეარ-
დებოდა.

მის ხეწინაზე ერთადერთი პასუხი თავის უარყოფითი გაქნევა
იყო; მას შემდეგაც კი, როცა წელის მდგომარება აუხსნა. ამის
მიერ თხოვნას რაღა აზრი უქონდა! ბინიდან გამოაგდეს იცოდა
რამდენიმე დოლარი ერგებოდა დაღუპული ყანების საფასურად,
მაგრამ ისიც იცოდა რომ ვერც იმას მიიღებდა. წინა ღამით ში-
რამ დაბრუნდა, უკვე იცოდა, რომ მეორე დღეს ბინა უნდა და-
ეცვალათ.

ფიქრში გართულმა ნაიბორძიკა და მძიმედ დაეცა, ნაშობ-
დარმა წინ სინათლის მოპირა თვალი; მჭიდროდ აფიცრული ფან-
ჯრადან სინათლის სუსტი სხივი სცემდა. სახლი იყო, სახლი! შიგ
ადამიანები ცხოველებდნენ! ვერსი სახლისაკენ გაიქცა. მიახ-
ლოვებულს ძალმა შეუყვავა, მაგრამ ყურადღება არ მოუქცე-
ვია, კარებთან მიიჭრა და ორივე მუშტით ბრახუნი ატყვა:
— შემიშოთ, გააძიეთ კარი!

შინგით ვიღაცამ დაიყვირა. რამდენიმე სკამი ხმაურით გა-
დაიყვარა სახლის ქვეყიდან ისევ გამოვირდა ძალი და ვერსს
ფეხებში სწვდა. ვერსი ცდილობდა ძალი ნიღბით მოეგვრო-
ბინა, მაგრამ ცხოველებს მასავით: ჯუტები გამოდგა — განხე-
ვტრონივით, გალი ძალით ემკვებოდა ხლმე. ბოლოს ვერსმა
კარს საეკტი ჩამოჰკვლია და შიგ შეყვარდა.

ოთახში რამდენიმე ზანგი მიამალულიყო. ჩემოდნებს უკან,
მაგივლისა და სანოლის ქვეშ თავები და ფეხები დლანდა ვერსმა.

— ნუ გეშინიათ! თქვენი დახმარება მჭირდება! ცოლი მყავს
ავად. გზაზე მიწვეს, მინახავ! თავად სახლში გადამაყვანინეთ. —
რაც შეიძლება წყნარად აუხსნა ვერსმა ზანგებს.

ორმოცდაათივე წლის თმაქალარა ზანგი, რომელიც დამხე-
ღურთა შორის ყველაზე უფროსი ჩანდა, სანოლის ქვეყიდან გა-
მოიჭრა.

— დაგვიხმარებით, ბატონო! კარები კი იმიტომ არ გაგიღეთ,
რომ არ ვცოცოდით რა გინდოდათ. თანაც ისეთი ხმით უკვირო-
დით!

— ოთხთვალა ნა რაიმე საზიადარა ხომ არა გაქეთ:

— ერთცხენიანი ოთხთვალა მაქვს, — უპასუხა კაცმა და თავი-
სიანებს მიუბრუნდა:

— ჯორჯო, პიტ! ჯორის შესაბამელად ნადით, დროულად!

— ორი ზანგი სამილაიდან გამოიჭრა და უკანა კარდან გარეთ
გავარდა.

— ლებიო ან სტვა რბილი რამ დაგვეყრდება ქვეშაგებად, —
თქვა ვერსმა. ზანგის ქალმა. სანოლიდან საბნები გადმოიწყო.
ვერსმა ლებიო გადმოიწყო, გარეთ გაიტანა და გზაზე დადო, ბო-
ლოთის ცეცხე დაინყო მიჭრის მოლოდინში. ცდილობდა თავი და-
ერწმუნებინა, ყველაფერი კარგად იქნებოდა.

ოთხთვალა შეაგებს, ყველანი შიგ ჩასხსენ და სწრაფად გაეშურ-
ნათ ქალისაკენ. ნახევარ საათში იმ ადგილს მიადრეს, სადაც ვერ-
სმა ნელი ადტყო. მხოლოდ ეხლა მიხვდა ვერსი, რომ მისი ნას-
ვლიდან სამ საათზე მეტი დრო გასულყო. ოთხთვალადან ჩამოხ-
ტა და წელის დაფხა. არავინ არ უპასუხა, ვერსი წყაროსაკენ
გაიქცა და ქალის გვერდით მუხლებზე დაეცა.

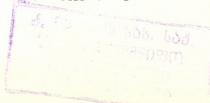
— ნელი! — დაუძახა ქალს და შეანჯღრია. — გაილიქი ნელი!
ვერსი ვაჩ! ნელი..

მაინც ვერ აზოალებინა ხმა. სახე სახესთან მიოტანა და ქა-
ლის ცივი მოყის შეხება იგრწო. შუბლი მოუსინჯა. შუბლიც
ცივი უქონდა. პულისის ტბნა დაუყო, თან მკერდზე ყური დაადო.

“ზანგა, როგორც იქნა, მოგლიჯა ვერსი ქალის სხეულს; ვერსს
არ ესმოდა, სად იყო და რა მოხდა. თავი გამოცარიელებოდა.
ზანგი რაღაცა ეუბნებოდა, მაგრამ ვერსს ერთი სიტყვაც არ გაუ-
გონია. მან მხოლოდ ის იცოდა, რომ ნელის სახე და ხელები
ცივი უქონდა და გულიც არ უცემდა. იცოდა ეს და არა სჯერო-
და. მინახე დაეცა, თავი ფეხებს წინგებში ჩარგო, სველი მინა
ჩაბლუჯა ხელებით. ესმოდა ვიღაცის ლაპარაკი, სიტყვებიც ეს-
მოდა, მაგრამ აზრი ვერ გავიო. იცოდა, რომ როდისმე, დიდი
ხნის შემდეგ, ალბათ, იკითხავდა ბავშვის, წელის ბავშვის, თავისი
შვილის ამბავს მისი იცოდა, რომ დიდი, დიდი დრო გავიდოდა,
სანამ ბავშვს მოიკითხავდა, დიდი დრო გაივილიდა, სანამ სიტყ-
ვებს ისევ მიეცემოდა აზრი.

თარგმანი ინგლისურიდან

ჯულიეტა რამელიზილი-პაპარძისა

გენიალი უკა

ბუხარში კოპიტის მემას ტკაცატკუ-
ცო გაუდის.

მოხუცები ცეცხლს მიფიცებნან. ბე-
ბოს ტკილი ზღაპრების მოსასმენად პატა-
რები ხალჩიანზე ჩაეცუქულან. ბებო და-
ბალი ხმით ბუბუნებს, უმცროსი ვაჟი-
შვილის სამი ციქვნა გოგონა სმენად
ქცეულა, თვალში შესცივინებენ და სულ
კუნტრუშ-კუნტრუშით გარს უვლიან სა-
კმაოდ ჭარმაგ საყვარელ ბებიკოს. დია-
სახლისმა სარდაფიდან ახლად დაპობილი
შეშა ამოიტანა, ცეცხლს შეუკეთა.

მშვიდი, ტკბილი ოჯახური სითბო და სიმ-
ყვდროვე მეფობა ამ ოჯახში. ასე იყო ად-
რე, როცა ბავშვები პატარები იყვნენ, ასე
ახლაც, როცა დაიზარდნენ და სხვადას-
სხვა მხარეში დაიდეს ბინა. საყმარისია აქ
ხანმოკლე ვიზიტი მოხვდეთ და გუმა-
ნით უთუოდ იგრძნობთ: ოჯახს უფროს-
უმცროსობის მაღალი სცხია, წესრიგი და
თადარიგი სუფევს.

დღისახლისმა საკუთარ ეზოში მოწყე-
ტლი ნავიანევი ვარდი პატივისცემის
ნიშნად გამოიმინოდა, თან ფარული სიამა-
ყით დასძინა: ამ ჯიშის ვარდები მხო-
ლოდ ჩვენში, ქობულეთში ხარობს, ხუც-
უბანში თითქმის ყველა ეზოს ამჟღავნებო-
ცი. მშვენიერი მოსაუბრეა დღისახლისი და
ევზადებით ამ საინტერესო ქალის, შვიდი
საამაყ მამულიშვილის დედის მოსასმე-
ნად.

გმირი დედები ბევრნი არიან აჭარაში,
უფრო მეტი შილი რომ მოსეს და აღზა-
რდეს, მაგრამ ეს ოჯახი იმითაც არის გა-
მორჩეული, რომ შეიძმა და-მამამ ბუეი-

თად ისწავლა. წარმატებით დაამთავრა
საშუალო სკოლა და ასევე ყველამ მი-
იღო უმაღლესი განათლება. საკავშირო
ტელევიზიამ ამ ნიშნით მოუწყო შარშან
ბეგანიძეების ოჯახს სატელევიზიო გადა-
ცემა.

ფატი ყმანიჭიქაძობის მოგონებებით
ინიებს თხრობას. დაგვიდან, ცნობილი
ცივაჭების ოჯახიდან ჩვიდმეტი წლისა
გამოუთხოვებიათ ხუცუბანში. ამ სო-
ფელს დღეს რესპუბლიკაში თერაპეტი
სოციალისტური შრომის გმირით იცნო-
ბენ 1928 წელს ის და მისი მუღლე ბი-
ნალი ბეგანიძე პირველები შევიდნენ კო-
ლმუერნობის წინამორბედ ამხანაგობაში.
ოცდაათამდე კაცს აერთიანებდა მამონ
ეს ამხანაგობა. ორი წელი იარსება და
1930 წელს ხუცუბანში, აჭარაში პირვე-
ლი კოლმუერნობა ჩამოყალიბდა. იმ
წელს ფატი სამი წლის მოყვანილი პატა-
რეალი იყო. ორი სამზითოე ზოხ-
რით ამოუყვანიათ ამ მაღლობ სო-
ფელში აჭარელი ქალი. მშობლებს ნაირ-
ნაირი ნივთები და სამკაულები გამოუტა-
ნებიათ მისთვის შობივად. ფეხბედიერი
ქალი ოთხმოცი ცხენოსანი მაყუთი სწე-
ვია მექორწინლებსა უწადრო და პირსა-
ხგამორწინელი. თევრადი — პატარძლის
მამა, მკორე დღეს შურისსხათ და პრო-
ტესტის ნიშნად მეჩეთში აღარ შეუქვი-
ათ. როგორ გაბედე და პირსახეახსნილი
პატარაალი სოფელს აჩვენეთ. ეს ის ცი-
ვაჭების ოჯახი გახლდათ, საკმაოდ ცნო-
ბილი შვიდი მამულიშვილი რომ აღუ-

ზარდა თავის დროზე მამულს, მათ შო-
რის ვიერ ცივაძე; თევრადი, რა თქმა
უნდა, არ უშინდებოდა მაგენ და დასა-
გმობ ტრადიციებს, შვილების აღზრდას
თავიდანვე სწორი გზით წარმართავა.
კარგ ოჯახურ ტრადიციებზე აღზრდილმა
ფატიმ კაი ოჯახის ქალის სახელი დაი-
დო იმითიოფე. მის პატარებს დედის ხელი
რომ არ მოკლებოდათ, სამი პექტარი
ციტრუსის ბალი სახლის ახლოს გაიპი-
როვნა.

ორმოცდაორი წელი იმუშავა კოლმეუ-
რნობაში. ორმოცდათუთმეტი წელია,
რაც ძირითად ოჯახს გამოუყო და ამ
უბანში დაიდო ბინა. მოიგო ახლობე-
ბისა და მეზობლების გული. შვილები
გაუჩნდეთ და მეტი სიხარული და ბე-
დნიერება შესძინა ბეგანიძეების ოჯახს.
შვიდი საამაყო მამულიშვილი შობა და
აღზარდა ფატიმ. შვიდივემ ღირსეული
მეორენახევრები შემატა ამ ბედნიერ ფე-
ქს. დედის შვილიშვილებზე მიანც აკ-
ლია გულს, ცეცოტავება, ისინი ჯერჯერ-
ობით თექვსმეტნი რომ არიან. ტრადი-
ციულად ოჯახის ყველა წევრი ორ იან-
ვარს ამ ჭქრქვეშ იკრებება. მამონ უნ-
და ნახოთ ოჯახის ჭქმარტივი ბედნიე-
რება, მათს უსაზღვრო მზიარულებას ვე-
რაფერი შეედრება...

მომლოდინე თვალები აქვს დედას...

დედას შვილები მუდამ ენატრება. ის-
ინი სხვადასხვა პასუსხავებ მოსტებზე
იღწვან, თითოეულს სერიოზული მოეა-
ლობა აკისრია. განსაკუთრებით პირ-

მეგობრობიან-შუაგნობი

კითხვა: ჩამდინებ წელია, რაც ლობიონ გვიკანდება. იტყობული ვხდებით მის მოყვანაზე ხელი ავიღოთ, რადგან დაკანონებული ლობიონ კვამი, არ თქმა უნდა. შეუძლებელია. ძალიან გავადიდებს სოფლის მეურნეებს ეს ახალი ვისაც მივხაროთ. გვიასუსებს; დაავადებული თხელი არ უნდა დათესოს. თუ ავადდება არ მოხოს, სალი თესვის საიდან გვეჩვენა?

რედაქციის ვთხოვ გვიასუსოს ჩა სახელდება მეგობრობი, რომ ლობიონ არ გადაშენდეს?

სოფელ ბრკითის მსოპრავიბი ინასხალისნი

პასუხი: ლობიონ ყველაზე საშიში მტრის მემარცვლის სამშობლო სახმეთ ამერკია, საიდანაც იგი სხვადასხვა ქვეყნებში გავრცელდა.

მემარცვლია როგორც საველე, ისე შენახვის პირობებში ლობიონ თითქმის ყველაჯინს აზიანებს. ძირითადად ვერცხლზე მავნებელია მალეზე, რომლებიც მარცვლები იბუდებენ. ისინი გამოქვეყნებულ ლობიონს ბუღს და ექსპერმენტებისა და ნაცელი კანთონიან მას. ასეთი მარცვლი აღმოქმედებს უზარს ქვარებას. ხოვოს შედარებით მცირეზინა მოქვს, მარცვლიში მხოლოდ გამოსაღებულ ხეხელს აყვებენ. თითო დედალი 110 კვარცხს ღებს, გამოჩეკული მალელები კი მარცვლი მიძვრებიან. მემარცვლი იზიანებს ხოვოს კანში, ერთი თომის განვითარებას 35 დღე ჰქრდება, წელიწადში 4-6 თომბა ჩნდება.

გახვებულზე ზოქოები თესოს მარცვლი მიჰყვებიან და ლობიონს დაზიანებს პირველი სარეცვლიში შესვლის პერიოდშივე იწყებენ, მავნებელი მალელები მოუწივებელ ლობიონს გაუტრებიან.

ლობიონ მემარცვლის მავნელობის შესახებ დღეად, თესვამდე ნაცელი კარგად უნდა გაიწინდოს, მომზადებულ ნიადაგში დარაინებული ჯიშების მაღალხარისხიანი თესლი საუფეთესო აგროკომპლექსი უნდა დაითესოს.

მემარცვლის ერთგული ზოქოების გამოჩინობაზე ლობიონს წმინდა ნათესი მცენარის მხოლოდ ქვედა ნაწილები ქლოროფოსისანი, 0,3 პროცენტიანი ხსნარი უნდა შევასხუროთ (შესხურებულ პარკების ნელად გამოყვება არ შეიძლება). სასურსათო (საცვები) ლობიონს კი ასევე ანდინს ან ასანჯღის ფტერიული შეფარვებით (ერთი კილოგრამ ლობიონს მარცვალზე 40-80 გრამი ნივთიერება) და 4-5 წუთით მღვრებულ წყალში ნელად გამოყვება შემოთ და შეინახოთ, საოჯახო პირობებში კარგ შედეგს იძლევა ლობიონს მარცვალში ხის დაქვეყნება ნახშირის შერევა. ამასთან, ლობიონს შესანახავი ადგილი კარგად უნდა დასუფთავდეს, ლობიონს ნარჩენები კი გადარჩევისას იქვე უნდა დაიწყას.

ირა ზელიძე,
სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ლოურ რაიონის მოაშურა, დაოჯახდა, პედაგოგი აირჩია ცხოვრების თანამგზავრად. უნარიანი ახალგაზრდა ჯერ კომკავშირის ქობულეთის რაიონის მცირეზინად აირჩიეს, მერე ბათუმში გადაიყვანეს.

დღემდე შეილებს ყველა სიყუთესთან ერთად შრომა შთაგონა. მამამ — პატრონებმა, ქვითი მამა კარგი აღმზრდელი. ასე გასინჯეთ, ზოგჯერ, მძინარე სიულებს ჯიბებისაც კი შეუმონძნებდა ხოლმე ფარულად. ვთი თუ რამე ნასცდათ და შეეშალათ ცხოვრების გზაზე შემდგომ ახალგაზრდებსო. ასეთ ოჯახში აღზრდებულნი უთქვამს ბებინ კაცს: „საბთელ-საქმეველი თვის გზას არ დაკარგავსო“.

* * *

ხინოს მთებს მოსწყდა ნისლის ვეებრეთდა მასა და სიცრევეში გაურჩინარდა. ფართო მოსავალტებული გზა სერვას სოფელს და მდინარე კიტრბონის ხეობას მიუყვება აღმა ამ მთებისკენ. კიტრბონში დაწინებული კალაბხით განთქმული მდინარეა აჭარაში. სასმელად, ფერმლის დასარწყულებლად. ზოგან სარწყავადაც კი იყენებენ ხუბუნებლები, კონდიტორები, გვარდლები, სამშენლები კამკამა მთის მდინარეს. ხინოს მთის კალბებზეა შეფენილი ეს ულამაზესი გმირების სოფლები, რომლებიც თერმენტი სოცილისტური შრომის გმირი ცხოვრობს და შრომობს. აქ საკეზიად არიან ლენინის ორდენების მქონე, გმირ დედეკო...

თანამებროვე ყველა სიკეთე ატყვია ხუცუბანს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ლენინია ეს სოფელი.

სიკ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლებიდან და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითად მიმართულებათა პროექტში ვკითხულობთ: „განვხორციელოთ ეფექტიანი დემოგრაფიული პოლიტიკა, ხელი შეუწყვეთ ოჯახის, როგორც სოცილისტური საზოგადოების უმნიშვნელოვანესი უჯრედის განმტკიცებას, საუკეთესო პირობების შექმნას, რათა ერთმანეთს შეუხამოს ქალბა დღეობა და შრომობის და საზოგადოებრივ საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობა; გავაუმჯობესოთ ბავშვთა და არამომხსუნარიანთა შენახვა საზოგადოების ხარჯზე; განვხორციელოთ ადამიანთა განვითარებისა და შრომობითი აქტიურობის გაძიდების, მოსახლეობის ჯანმრთელობის განმტკიცების ღონისძიებათა სისტემა“.

ყველა სიკეთით სარგებლობს ჩვენში ადამიანი, განსაკუთრებით დედა, სოცილისტური შემეცობი. ბეგანიძეების განთქმული მრავალრიცხოვანი ოჯახი სიმამყე და მშვენება ხუცუბონის სახელოვან ოჯახებს შორის.

ველი შეიღის — მიხეილის ნახვას ეწინააღმდეგის ოჯახი. იგი, — ოდესსი ეკონომიკის ინსტიტუტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის კურსდამთავრებული, — აჭარის ასსრ მინისტრად საქმეთა მინისტრის მოადგილე გახლავთ. სახრუნავი და საფორტალი ბეგრი აქვს მიხეილს, მაგრამ კერა ისე როგორ ჩააბუძავს, შეიშობა და რძალმა მოხუცი მშობლები ერთხელ მაინც რომ არ მონიხახლონ. სხვა რა უნდათ, ურჩავლან პვეტრი მოხუცებს სიაშიგნებს.

ღამარას, როგორც უნარიან და სამა. გალითო პედაგოგს, კარგად იცნობენ ხუცუბანში, დავგვასა და ბობოყვანთში, ბიოლოგია-გეოგრაფიის ასნავლის ბობოყვანთში, დანეგებითი სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგევე არის იმავე სკოლაში. ბობოყვანთი ხუცუბონის ახლო სოფელია. დედამამას თავს როგორ მონაწილეს ღამარას ხან მარტო ამობრუნებს, მშობლებს დახადებს, ხან კი ოჯახის წევრებსაც თან გამოიყოლებს ხოლმე.

ოხები მშობლიური სოფლის სასათბოვე მეურნეობის უფავს სათავეში. ოდესის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში სწავლისას ჩაიფიქრა, მშობლიური სოფლისთვის რაიმე სარგებლობა მოეტანა, მიხთვის სასიკეთო ეკალი დაემჩნია. და პატივად, იქიდან მოყვალად, როცა საპროექტო მოღვაწეობა ანდებს და ექვსი წლის წინათ მშენებარე ობიექტი ჩააბარეს, მულჩაზრუნულ შრომობს. თორმეტ კეტრებზე გადაჭიმული სათბური ზამთარზეხულ მთელი აჭარის რაიონებს ამარაგებს ყველა სახის პოტენციული. კურირტებს მაქსიმალურად უზრუნველავს ბოსტნეულის პროდუქტებით. ყველ მის კვალს გაჰყვა მერი, რომელმაც თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში დაამთავრა და მოსკოვის ფიქტასოპოლოგიის ინსტიტუტის ქობულეთის ფილიალის მეცნიერ თანამშრომლად მუშაობს.

ვინ მოთვლის ქობულეთის საკონსერვო ქარხანაში რამდენ მილიონობით ქილა მზა პროდუქტისა გაუღია ქვიეების ხელში, რამდენ მის მერე მონიშნებულ კონსერვს მიუღია ხარისხის წინაში. გამრჯე ქალი, ინჟინერ-ტექნოლოგი მთელი პასუხისმგებლობით ეცილება თავის მოვალეობას. მან წარჩინება დაამთავრა თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის კვების ტექნოლოგიის ფაკულტეტი.

პატარა მოქალაქეების, მესამე საბავშვო ბავაზარის აღსაზრდელების დიდი მოამგავა რუსუდანი. მტედელ საპატოო მოვალეობა აკრძალთ მედიცინის დებს საბავშვო დაწესებულებებში.

ნაბოლარა მერაბი, — ფუძის გამგერეგული, — საქართველოს კომკავშირის აჭარის საოლქო კომიტეტის მცირე მდიანია. დაამთავრა თუ არა კიევის საჯარო ეკონომიკური ინსტიტუტი, მშობ-

„მე თქვენ მიუყარაო!“

„ნათელი სედა“ პუშკინის გამოთქამა. იგი თან სდევს კეთილშობილური სულით დაწილობითა აუხდენელ სიყვარულს:

„მე თქვენ მიუყარდი ისე ნაზად, ისე ფეხიზად, ღმერთმა ქნას, სხვახაც უყვარდეთ ახე“ ..

ახეთი ფეხი მხოლოდ ქვეშაობი გრძობის ნაყოფია. ნამდვილი ტრფობაც „ორივე თვალის“ დამეწყნებელს ესტუმრება ხოლმე. სიყვარული რომ შეგეძლოს, პირიქცევა უნდა იყო.

რედაქციაში წერილი მოვიდა. ჩვეულებრივ, ახეთ ბარათებს იშვითად აწერენ ხელს. აქ მიტოვებული ქალის სასოწარკვეთილი ცრემლები, მარტოობა, უწყობა, სასოგადობისგან გაიქცევა და მახლობელთა როსხვა. შეცოდება არავის უსატყობია მისთვის, თუმცა ზოგს არც რჩევა-დარჩევა დაუძლია, სასამართლოს მიმართყო, ზოგიც გადახვეწას ურჩევს შობილური ჩაიონიდან.

მიუყარაო, — გვერტს ეს გოგონა, — ხასამართლოში როგორ ვუჩივდილო... ან აქედან სად წავიდე, განა სხვაგან უფრო კეთილი თვალით შემომხედავენო?

ძლიერ დამაფიქრა ამ წერილმა, ღირაზში საქმეს ჩას უშველის, მაგრამ მაინც მინდა ვთქვა: წრფეობა და გულბრუნული გულმა შემომიანია. პუშკინისეული ნათელი სედაც მან გაამხსნა.

„გუზინ წიმიბ, ფანჯარასთან ვიქეცი. მეც წიმიბად ვიქეცი, ცრემლებად დავიღვარე... დედა მიუყაროდა, ახლად მოსთქვიპო? რა ვქნა, მე ხომ მიუყარა“...

და ასე მეორდება რეზრენივით, ზარბივით რეკავს ეს სიტყვები იმის გასაკონად, ვინც უცოდურად და ღმერთულად მოიქცა, იმის გასაკონად, ვინც თანაგრძობის ნაცვლად გულს უქაფავს ამ წერილის ადრესატს.

ჩერ აქ შევჩერდეთ: რატომ არ აღმოჩნდა ან გოგონას გვერდით ვინმე, რა მიუტყვებელი შეცოდება ჩაიღინა მან ახეთი...

მის გარშემო მეოფთა საქციელს მუშაობა ჰქვია. მუშაინა კი, კარგად მოგვსენებათ, სხვისთვის არა წუხს, აქაოდა სახელი არ შემელანძლოს, დარდმა არ შემაწუხოს, საკუთარი საზრუნავიც ბევრი მაქვს, სხვისი არ აღვიმატო.

განა ხშირად არ გაგიგონიათ ასე ფეხიკიდელები თქმა: ახლა არავის არავისთვის სცალიაო.

იმიტომ არ სცალია, რომ თურმე დროის უკამარობაა, თურმე უამრავი პრობლემა გადაიტვიტრა ადამიანი, ახლა თურმე გონების საუკუნეა, კი, მაგრამ გული?

რადა თქმა უნდა, უფრო ავიღია რჩევა-დარჩევა: სასამართლოში წადი ან მიატოვე აქაურობაო. ანგვარი გულშემატკვარა ალა თუთაშობას. იმ პერსონაჟს ემსგავსება, ასე რომ ღაპარაკობს... კაცს რომ გაუბრუნდება, მიდი, ვითომ მიეშველე და არც მიეშველოო. სანამ ცოცხალია, ხელს ნუ გაუწყვდი, მოკვდება, მის ქირისთვლებს სამშიმაო უფობა, პირი უწივიყო“...

„ადლებელი“ ფილოსოფიაა... დროც ცოტა სჭირდება, ინტრეპაც და, რაც შთავარია, სინდისი დამშვიდებელი გექნება.

ასე იმსხვრევა რწმენა ადამიანისა, ასე დამართნია იმ გოგონას, სასოწარკვეთილი რომ იმართლებს თავს, მე ხომ მიუყარაო.

მერტად, ვინ გვაპატებებს უნდაც ამ ერთი გოგონას რწმენის დამსხვრევას? ისინი, ვინც გულშობილდინედ სკიცებენ მას, მხარში უდგანან იმ უმარწობს, ასე უსულგულოდ რომ მოიქცა, ან გოგონას კი იმ ზღოსკენ უბიბებენ, რომლებსაც „ამერიიდან ჩემთვის ყველაფერი სულერთია“ ჰქვია.

„მე ხომ მიუყარაო!“, — დადენებით იმერტებებს ამ წერილის ადრესატს და ასე მგონია, იგი მის გარშემო მეოფთა შესახებ უფრო წერს: „მე თქვენ მიუყარდი, თქვენც მწამდა, თქვენც კი რა მიუყარაო“. ახლა მედლის მეორე მხარესაც დახვებით: რატომ არის შინაგანად ასე უძლეური

ეს გოგონა. წერილის ბოლოს თავის მოკლავს კი ფეხიკობს... არა იმიტომ, რომ უბიხოდ, იმ უმარწობილდ სიციცტელ არ შეეძლია, როგორც ვიცობორო, მე ხომ ყველას ვეჭვავებო, მე თვითონაც მეზიზღება საკუთარი თავი.

აქ შევჩერდეთ: ეს უყვე ნამდვილი ტრაგედიის დანაწიხია. ჩერ სათავე მოგზიხნიკით: რამ დაამბუნა ასე, რამ შთავარია, ყველაფერი გათავდაო...

არ შემეძლია არ გავიხსენო ერთ რაიონულ გაზეთში გამოქვეყნებული რეცენზია, ფილმ „რომეო და ჯულიეტაზე“, რეცენზიის აკტორი პედაგოგი გახლდათ და სასტიკად ილაშქრებდა ამ ფილმის წინააღმდეგ: მოსწავლეებს არ უნდა უჩვენებოთ, გაიჩვენებინაო, სხვათა შორის, არც თუ მეორეა მათი რიციხე, ვინც ასე ფეხიკობს. ნამდვილად კი პირიქცი არის.

ტრაგედიის ეს ქმნის, ბავშვებს რომებს და ქულიტებს ტრფობის ნამდვილ არსს, სიღამაშეს რომ არ ვასწავლით. წყვილთა ურთიერთობა პოეზიაა და როცა ეს ქვეშაობა, არასოდეს შთავრდება ღირსების შელხებით.

სკოლაში ეს საკითხი მეტნაკლებად ტაბუადღებულა, რაც ცნობისწილად უფრო ალიტერებს, და თუ მას სათანადოდ არ ექანახებებო, არ აუვსნისთ ახლაგარღობას, სახიფათოც ხდება.

ქალ-ვაიის ურთიერთობა უმეტესად ასე იწყება: წინასწარ ნავარაუდევია ბედნიერი თნადია — ქორწინება: ეს მაშინ, როცა მეორიანად არც კი იცნობენ ერთმანეთს. მერტეკი იოხზებება უჩვეულო (თუ ჩვეული) ამბები: მომბატუა, მიმბატუა, სხვახე გამყვალა...

ასე ისპობა თავისუფალი ურთიერთობის შესაძლებლობა, რაზიც ამორალიზმი სრულდება არ ფიცილებსება. ეს სულიერი სიბიძობეა, წყვილის ერთადერთი ქვეშაობი თანაზარობა.

წინააღმდეგ შემთხვევაში უკვლევარი და სახრული ტრავიკულია.

ერთი პატარა ნოველის სიუჟეტი მაგონდება: გასაფხულზე წეროების გუნდს გაედევნება გათხოვილი ქალი — ეს გაფრინო ბენდინერების გამოდევნებაც არის და სილაშხის წურვილიც... შინ კირისხვით აღსაქვებ ქმარი ელოდება, რომელსაც ვერაფრით გააგებინებ, რატომ უნდა უცქერდო გულდაწყვეთი გაფრინო წეროებს. ასე ივკრება ერთი დრამატული ცხოვრების კაცნი.

ჩვენ სოციალური, ეროვნული, საზოგადოებრივი იდეალებით ვრდით ახალგაზრდობს, სხვაფარულზეც ამა თუ იმ მწერლის შემოქმედების მიხედვით ვმსჯელობთ, მაგრამ ეს უკვლავური ქრესტომათიის ფარგლებს არ სცილდება.

სიყვარულის სილაშხის დანახვა საჭირო უყოფითაა ღირებულებამ კოეზია რომ არ დაჩრდილოს, ეს უნდა ვასწავლოთ... სიყვარულის ფორმულია რომ არ შეიძლება, ეს უნდა ვაგაწმინდოთ.

სულის მშვენიერება მარტოაღებ ზეგარდმო ბოძებული ნიკო არდია, მას კარგე მებრწყავის ხელიც სჭირდება, ნამდვილად კი, სიზარად პირველ ზღვებ. ვურამ პეტრიაშვილის ერთი დღეების პერიფრაზისა არ იყო ის ქალი, რომელმაც იციხე ბრილიანტების ფსიკი იციხე ქორბეი ქალაქისა. ერთ დროს გოგონა იყო, გადატვიხილ აბულბას რომ ქრილიბას უბეჭდათ.

ეს კიდევ სხვა თემის საკითხია: სად უნდა ვვიტოვო ქატირისა და ახალბედულის გაქრობის, კეცრა გრძობად ქვეყნის საკითხია, აქ მხოლოდ იმიტომ გავიხსენებ, რომ კეთილშობილური, მშვენიერია სულის მქონე პირობებზე არასოდეს მოქცევა მაშინ უნდა, არც ვინმეს ღირსებას შეზღავდეს, და არც თვითონვე დაისაბოს თავს ღღეს.

ასეთი სული შეუდრეკელიც გახლავთ, რადგან მას შინაგანი ხელოვნები აქვს.

იმ გოგონასთვის, სულმოუწყობელი ბარათი რომ გამოვიკვავანა, ცხოვრება ახლა იწყება... მართალია, ტანჯვის გეგმით, ურწყინობით (აქ მინი ნაწილის ის ქრესტომათი მკავონდება: სად წავიდე, განა სხვაგან უკეთილად მომეცეკვათ...), მაგრამ, ამავე დროს, ღირებულებათა გადაფასებითაც, რაც, უპირველეს ყოვლისა, შინაგანი სიბოძუნის დაძლევა, საყუთარი თავის კონკვა.

ამ ბარათში პირიგნების ხმა იმისა; შე ხომ მიყვარდა... იგი ზრახს სხვას არა სდებს, საყუთარ თავში ეთიბს შეკადრების სათაფს, არსად არცერთი შეურაცხყოფელი ეპოტეს არ მიმართავს.

მართლაც შეყარება, რა მისი ბრალია, თუ ის შეივრ კაცუნა აღმოჩნდა. არაფერს ვურჩევთ მას, მხოლოდ ნუგებს შევადრებთ, „დრო ეკვლიაფის მუერნაღია“ თქო. ვიძევით, ზოლო მის გარშემო შეიფთ შევახვევით ვავას სიტყვებს:

„საზარტობა შედგამო უგრძნობლობისა გზახედა“.

თუ გულგაერთო ტურისტულ ჩასვლათ...

ბულგარეთში ტურისტად გახლდით. ქალაქ პლოვდივში, ცენტრალურ მოედანზე, კავშირგამბულობის სახლის წინ ქართული ლაპარაკი შემოგვკვსა.

გამოცეცნაურეთ, ქუთისიდან ჩამოსული ტურისტული ჯგუფი აღმოჩნდა.

— როგორ მოგეწონათ პლოვდივი?
— შესანიშნავია. დიდი ისტორიული წარსული ჰქონია.

— წერეთლის ქუჩაზე თუ ივავით?
—! რაცა ვაივებს, პლოვდივი ალექსი წერეთლის სახელობის ქუჩაა; ზოლო ქალაქიდან 24 კილომეტრზე კი შესანიშნავი სოფელი „წერეთლები“... მასწვენე ვადწვეტებს დაეთვალეირებინათ.

ბევრმა ჩვენმა თანამემამულემ როლო იციხე, რა ღრმა კვლია დასტოვებ ბულგარული ხალხის გულში აქ ჩამოსულმა ქართველებმა, რომლებიც 1877-78 წლებში ბულგარულ ხალხთან ერთად თავადლები იბრძოდნენ ზუთსაუფროსი ბატონობისაგან გათავისუფლებისათვის.

ქართველ ტურისტებს პლოვდივში შეუძლიათ დათვალეირან წერეთლებს ქუჩა და მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, რომლის თანამართმელი ედლოკია ენაუფლოვინა მათ სიამოვნებით უამბობს და უჩვენებს დოკუმენტებს ალექსი წერეთლის შესახებ — რუსეთის პირველ გენერალურ კონსულზე პლოვდივში, და ბულგარეთის 1877-78 წლის გამთავისუფლებელი ომის მონაწილე გირჩევ. რაიმდე სიამოვნებას მიიღებენ ტურისტები სიფელ წერეთლეოსისა და გრიგელ ბაქურაიანის მის მიერ 1088 წელს დაარსებულ ბაქურაიან მონასტერში!

ლექცინარული შოკა მსოფლიოს ყველა ქვეყნიდან ჩამოსული ტურისტის მიღის აქ, რათა საყოთარ თვალთ იხილოს რუსეთის არმიის უკვდავ გმირობის ადგალი — უზარმაზარი ძვილი შოკის თავზე. და ქველდე იციხე, რასაც შოკაზე მისული ქართველი ნახავს, სულ სხვა ეფლერი ექლევია, როცა დათვალეირებენ შოკის აღმოსავლეთი უფრადებზე აღდგენილ საწერებს, რომლებსაც ბულგარეთის მოხალისეთა მესამე დრუტინა იცავდა. ნახავს ამ დრუტინის უკვდავაყოფად აღმართულ გმირების ძეგლს. ბულგარული მუგრძობები აქ მძიმე წუთებში გამახსენვა და გადამწვეტ იერიშზე გადაიყვანა. მაიორმა კონსტანტინე კოლაშვილმა.

სოფაში ჩასულმა ტურისტებმა უნდა მოინახულონ „მაიორ კ. ჩალაივის“ ქუჩა დაიბ, კონსტანტინე კოლაშვილის სახელობის ქუჩა!

შოკის მემორიალურ დაფაზე ოქროს ასოებით ამოცეცნილია იმ მებრძოლთა სახელები, რომლებიც გმირულად დაიღუპნენ შოკის ბრძოლებში. მამაც მებრძოლთა გვარების შოკის ქართული ტურისტო ავთილად მიავნებს ოისებ ვეჯანს ძე ვანაძის გვარს და გაისვენებს მის ფეცკაცობას.

შოკაზე იბრძოდა გენერალი ნ. დადანიანი-გენერალთა. აქ მან დაიმსახურა ხშილი წარწერით „მამაცობისათვის“. (ეს ხშილი ახლა ზუღადილის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში ინახებება).

ქალაქი ლოვერი, სტრატოშის პარკში აღმართულია მშალი განიტიკის ობელისკი. ობელისკის წინა მხარეს წარწერია: „1877 წლის 22 აგვისტოს ქალაქი ლოვერი გათავისუფლდა რუსეთის არმიისაგან გენერალ ა. ივრტინსკის მეთაურობით“. ქალაქის ცენტრში აუცილებლად მოხვდებით ქუჩაზე, რომლის ფრინიშუტე წარწერია — „ივრტინსკის ქუჩა“. სასუდამოდ შემორჩა ლოვერს ქართული კაცის სახელი.

ჩვენ ბულგარეთზე ვდამარაკობთ, მაგრამ ცხადია ივავე თქმის ჩეხოსლოვაკიზე, უნგრეთზე, პოლონეთზე, გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაზე და სხვა ქვეყნებზე.

ჩვენ ქართველი ტურისტების საზღვარგარეთ მოგზაურობასთან დაკავშირებულ საკითხს შევხებით, მაგრამ ივავე თქმის საქართველოში ჩამოსულ ტურისტებზე. მათაც ზომ შეიძლება მივარჯილო ბულგარული-საქართველოს, უნგრული-საქართველოს, პოლონურ-საქართველოს და სხვა ქვეყნების საქართველოსთან ურთიერთობის კონკრეტული ამბები! მაშინ უფსოელი ტურისტებისათვისაც კიდევ უფრო სიანტერესო გახდება საქართველოში ყოფნა.

კარგი იქნება სათანადო ორგანიზაციებმა ითვისონ ზემოაღნიშნული ხასიათის წიგნების თუ ბროშურების გამოცემა.

ეს იქნება კიდევ ერთი წვლილი ხალხთა მეგობრობის განმტკიცებისა და ინტერნაციონალური აღზრდის კეთილშობილურ საქმეში.

გამქრთაღი ქიჯი

გადაღებულად ბარდნის. არემარე თოვლის საფარქვეშ ვარინდებულა, მაგიურ სინყნარეში ჩამირულა სოფელი არაბოშიც. ჩამირეში არსაიდან ისმის.

ლაშის სამი საათი სრულდება. ქალმა ლუმელს შუბა მიუმატა და ის იყო დამძიმებული თვალებითი სანოლზე საბანი გადასნია, რომ სასონარკვეთილი მხა შემოესმა: ექიმო გვიშველეთ. თქვენი ქირიმე, ბავშვი მელუბება. ლაშის ხელიდან გამომეტყალის. — სულმოუთმეულად ლაპარაკობს ქალი და თოვლით შეჭირხლულ სახეზე ცრემლები დაბლაღვითი ჩამოსდის. — ბოდღის კი ვისიდი რომ გაგავლიქით...

— პატარა უგუნებოდ გახდება თუ არა ბავშვი, გულს გაიხეთქათ ხოლმე დედები. — შეუწუნა ექიმო, — ბავშვი ყვავილივით ნახია, მალე იცის ღონეზე მონყვეტაც და გამობრუნებაც, შეიძლება ცოტა გაგივიცად ან თამაშით დაიქანცა. ჯერ არ იცი, რა სჭირს და გულს იხეთქათ, მელუბებაო.

ქუჩაში გასული თოვლის ფიქვებმა გამოაფხიზლა.

ანეტა ალავერდაშვილის სოფლის იმედს ტყუილად კი არ ეძახიან.

ბავშვს კრუნჩხვები დამართოდა. სახე წარამარა ლურჯდებოდა. გათენებამდე სასთუმოლთან ეჯდა. მხოლოდ დილით დატბოა მომჯობინებული პატარა პაციენტი.

რამდენი ასეთი უძილო და მომქანცველი ლამე გაუტეხია სოფლის ექიმის იმ 37 წლის მანძილზე. რაც შრომიერი სოფლის მშრომელთა ჯანმრთელობას დედაბოძივით უდგას.

ანეტა ექიმს დიდმა სამაჟული ომბა რაჭაში, ქ. ონბი მოუსწრო, ფრონტზე არ გაინგეს. ზურგშიც საქირო ხარო. იმ ცუცხლოვან დღეებში არაბოშიკლებმა მამულის დასაცავად შეიდასამდე რჩეული ვაჟაკი გაგზავნეს. სოფლის ექიმიც ფრონტზე წავიდა.

„უექიმოდ გაუჭირდებათ. ომში წასული ვაჟაკების საზრუნავიც ხომ უმეტესად ქალებს დაწავთ კისრზე. — ფიქრობდა ანეტა, ჯანმრთელობა თუ არ ექნათ რა გამაო? არა, უნდა წავიდე, ჩემს ხალხს მივხედო, სანამ ბიჭები ფრონტიდან მობრუნდებიან“.

მხოლოდ 1943 წელს მიადნია სანადღეს.

— როცა ჩემს სოფელში ჩამოვედი, — იგონებს ქაბაბტონი ანეტა, ამბულატორია ერთ პატარა ოთახში იყო მოთავსებული. გამოცილილი მედდები გვეყავა. თამარ და ნინო ბატიაშვილები, მარიამ ალაშვილი, ელისო ჯინაშვილი, თამარ კაკაშილი და ელენე ასანიშვილი, დღედაღამ სოფელში და საკოლმეურნეო მინდორებში იყვნენ, მაგრამ მდებარეობების ნაკლოვანებამ და უექიმობამ დააადებებს გასაქანი მისცა და სოფელში ტბურკულუზმა, მუულის ტიფმა, მალარიამ იფიქთა.

ომის წინ ჩვენი კოლმეურნეობას კანტორისათვის შენობა ავეგო, გამართვა კი ვერ მოესწრო. კოლმეურნეობის გამგეობას ვთხოვე რამდენიმე ოთახი ჩვენივით გადმოეცა. გამართავით და საექიმო პუნქტს მოეწყობით, უარი ვითხრეს.

ჩემს ბედად იმ დღეებში სოფელში დასასვენებლად ჩამოვიდა ცნობილი აკადემიკოსი ალექსანდრე ალადაშვილი, შვეწარზე. ჩვენი მდგომარეობა აეუხსენი, თან შევაკავო. თქვენი თანა ცნობილი პირების შრომეური სოფელს ჯანმრთელობის ასეთი დაწინებულო კერა არ ეკადრება მეოქი, ალადაშვილი მეორე დღეს პარტიის ნოთუწყაროს რაიკომში წავიდა და იმავე საღამოს კოლმეურნეობის ნეტოთა საერთო კრებაზე კანტორის იმ შენობიდან უსასყიდლოდ გადმოგაცეს რვა ოთახი. აკადემიკოსი ჯანმრთელობის დაცვის მამნიდელ მინისტრთანაც დამეხმარა, რომელმაც მარტო ოთახების გა-

სამართი კი არა, ინვენტარის შესაძენი თანხაც მოგვცა. ოთახები გაემართო. სამსარლოიანი სამშობიარო და სამსარლოიანი საავადმყოფოც მოეწყობა.

დაულაღვი ქიდილის შედგად სოფელში ტბურკულუზი, ტიფი და მალარია მხოლოდ მწარე მოგონებად დარჩა.

ამბულატორიის საკითხი რომ მოვაგვარე, ახლა საფოთიკო სამმართველოს მივაჯივებ — ათსკომლიან სოფელში აფთიქი არა გვაქვს და გავიხსენით მეოქი, უარი მიიხრეს, მეზობელ ზემოძარხანში არის აფთიქი და იქიდან ისარგებლოთ.

ექიმს კი ხმალი ხელიდან არ გაუგვია.

ომი ახალი დამთავრებული იყო, რომ სოფლის კოლმეურნეობის მევენახე, სოციალისტური შრომის გმირი მატრონე ალავერდაშვილი საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად აირჩიეს, როცა ის ერთერთ მორბე სესიაზე მიდიოდა, ექიმმა აფთიქის გახსნის თაობაზე, კარგად დასაბუთებული განცხადება მისცა და უთხარა: სესიაზე რომ ჩახვალ ეს განცხადება პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველ მდივანს, ან მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს გადაეცი, სიტყვითაც აუხსენი ჩვენი სოფლის გასაქირო.

მალე სოფელში აფთიქის გახსნის ნებართვა მოვიდა.

ამიბოძენ: „სიბერე სიციფთ არ არისო“, მაგრამ ეს ალბათ იმითათვის, ვისაც გავლენაზე არაფერი დარჩენია მოსაკონარო, დამაფიქრებელი, ამაღლებული, მარადახსნისი. ანეტა ექიმს კი დღემდე შემოუნახავს ახალგაზრდობის მშვენიერი იერი და შრომის უნარი. ბევრი რამ აქვს ამაღლებულად და საამაჟო მოსაკონაროც!

ესა საამაჟოდ მოსაკონარი არ არის, თითქმის ცარიელი ხელებით მჭეწივარე, ავი სენი რომ მოსო, სანაცვლად კი სოფლის იმედის სახელი დამიწვიდრა? ხილო სოფლის მშრომელებმა იგი რამდენჯერმე აირჩიეს რაიონული და სასოფლო საბჭოების დეპუტატად?!

ექიმო ქალისათვის ყველა საამაჟო მაციონი არის, რომ მისი შრომა დაავადეს და საქართველოს დამსახურებულ ექიმის საპატიო ნიშნები მანიჭეს. შემდეგ კი შრომის ნოთუდი დროშის ორდენითაც დაჯივდებულ და „ჯანმრთელობის წარწინებულ მუშაკის“ საქერდენი შინაი მიაკუთვნეს.

ამ მშვენიერ, ფუტემაგარ საკოლმეურნეო სოფელში მშრომელთა ცხოვრების შუაგულში კვლავ ომხიანად ტრიალებს ანეტა ექიმი და თვალისჩინებით უფროხილდება თანამემამულეთა ჯანმრთელობას და თო სოფლის მშრომელები წარმატებით ასრულებენ კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის დავალებებს, ამ წარმატებებში ანეტა ექიმის მოკრძალებული წვლილიც ახის.

ბ. გოჩიტაშვილი

მსოფლიო ქინძვარსკვლავები

კადრი ფილმიდან — „გადაბრა“

ნევენა კოკანოვა

კროდესაც თანამედროვე ბულგარული კინოფილმების შესახებ ვსაუბრობთ, არ შეიძლება არ გავიხსენოთ თეატრისა და კინოს შესანიშნავი მსახიობი — ნევენა კოკანოვა, რომელმაც დიდი პროფესიული ისტატობა საკუთარი, გაწეშიერებელი, დახვეწილი მსახიობური ხელნერა მოიტანა ეკრანზე, შემთხვევით არ უწოდებენ მას ბულგარული კინოხელოვნების „მშვენიერ ქალბატონს“. მთელი მისი შემოქმედებითი გზა, რომელიც სულ რაღაც მეოთხედ საუკუნეს ითვლის, განმსჭვალულია ღრმა პუბლიცისტით, ძიებებით, წარმატებებით და წარუმატებლობებითაც კი. დღეს ნევენა კოკანოვა სოფიის სატატრის სახელმწიფო თეატრის გამოჩენილი მსახიობია და უცნაურადაც შეიძლება მოგაგონდეს მისი მოღვაწეობა ამ თეატრის სცენაზე უცნაურად, რადგან სცენაზე იგი რამდენადმე გროტესკული ხასიათის გმირებს ასახიერებს, ეკრანზე კი, პირიქით, მკვეთრად განსხვავებულ, ღრმად ფსიქოლოგიურ და დრამატულ როლებს.

კინემატოგრაფში ნ. კოკანოვა თეატრის სცენიდან მოვიდა, მისი საკერანო დებიუტი შედგა ფილმ „ორ გამარჯვებამი“. შემდეგ, მთელი ხუთი წლის მანძილზე ხუთი მთავარი გმირი განასახიერა სხვადასხვა ფილმებში: თამაშობდა პარტიზანს, ექიმსა და მოსამსახურე გოგონებს. მის მიერ განასახიერებული ეს გმირები საოცრად შეადგენენ ერთმანეთს, რაც, ძირითადად, დრამატურგიული ერთფეროვნების ბრალი იყო. და აი, 1962 წელს ბულგარეთის ეკრანებზე გამოდის ორსერიანი ეპიკური ეკრანული ტრილო „ნიკოიტანის დასასრული“, რომელიც დიმიტრი დიმიოვის რომანის „თამაჲისი“ მიხედვით შეიქმნა.

აქ მსახიობი ქმნის ირინას მეტად საინტერესო სახეს. მისი გმირი ეკრანზე გადის ადამიანის ცხოვრების ყველაზე რთულ მონაკვეთს — ჩეივდემიტ წლის ასაკიდან ორმეც წლამდე. და, საყურადღებოა, რომ მსახიობი საუკეთესოდ აღწევს გმირის როგორც შინაგანი სამყაროს ტრანსფორმაციას, ისე გააზრებულად ახდენს ფსიქოლოგიური ხასიათის მოტივირებას. ირინა — უბრალო ხალხის შვილი, ჭკვიანი, საქმიანი და ენერგიული ქალია, მაგრამ ჩამძირულია სიცრუისა და მოჩვენებითის სამყაროში. იგი იმდენად გარყვნილია, რომ აღარ ძალუძს მთელი სამყაროს დატოვება... ამიტომ არის ასე კანონზომიერი სრული ხმა ფილმის ფინალში, რომელიც სწვევს ირინას კავშირს სიცოცხლესთან, იმ სიცოცხლესთან, რომელიც აღარავის სჭირდება.

შემდეგი ფილმი, სადაც ნევენამ მთავარი როლი განასახიერა, გახლდათ „ბტმის ქურდი“. ეს ფილმიც სრლის ხმით მთავრდება, ოღონდ კოკანოვას ნაცვლად მოხდა იდუბება. ამ ადამიანის სიკვდილთან ერთად კვდება კეთილი ქალიშვილის ყველა განუზოცილებელი ოცნება. აქაც უბედური ბედი მისი გმირისა თუშვაც ეს უბედური ბედი საგრძნობლად განსხვავებულია ირინას ბედისაგან.

1964 წელს ეკრანებზე გამოდის ფილმი „ინსპექტორი და ღამე“, სადაც ნევენა სრულიად განსხვავებულ გმირს — ფანას ასახიერებს. მაგრამ... აი სცენისა და ცხოვრების პარადოქსი — ფანაც უბედური ბედისაა! სხვა ფორმა, ხასიათი შემოგვთავაზნ. კოკანოვამ რეჟისორ ვასილ მიჩჩევის ფილმ „ტანკოში“.

შთამბეჭდავი და ფრიად სამახსოვრო სახეები შექმნა მსახიობმა რეჟისორ ვილო რადევის ფილმში („ყველაზე გრძელი ღამე“) და ლ. სტაიკოვის „სიყვარული“. ამ უცნაურებს მოსკოვის საერთაშორისო ფესტივალზე მთავარი პრიზი ხვდა წილად.

ნევენა კოკანოვა დიდი შინაგანი ექსპრესიის მქონე მსახიობია. მისი გმირები თავისუფლად მოქმედებენ ეკრანზე. დამატებულია მხოლოდ მათი შინაგანი სამყარო. ისინი დაფიქრებულნი და უკომპრომისონი არიან, ვერ აღწვენ ანალიტიკურ სიღრმეებს. მათი უბედურება ინტელექტუალური ხასიათის მოუწესრიგებლობაა, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ „უბრალოდ“ ცხოვრება, მტკივნეულად განიცდიან თავიანთსა და სხვათა ცოდვებს.

რთული ფსიქოლოგიური ხასიათებიდან გააცოცხლა მსახიობმა ეკრანზე მთავარი თვისების კარგად ცნობილი ნედა (ფილმში „გადაბრა“, 1967), გერდა („ნუშის სურნელება“ 1968), ბოგანოვა („სუცნაური ორთაბრძოლა“, 1970), ტინტიავა („ლალი ფრინველი“, 1972).

ნევენა კოკანოვა ბულგარეთის სახალხო არტისტია. მას სწორად იწვევენ ერთდროულად რამდენიმე ფილმში სათამაშოდ. როგორც აღვნიშნეთ, გამოდის სოფიის სატატრის თეატრის სცენაზე, მონაწილეობს სატელევიზიო სპექტაკლებსა და გადაცემებში, ხდებდა ესტრადებზე... ეს მრავალფეროვანი შემოქმედება იმის სატყურია, რომ მსახიობი მრავალჯეროს მოტანას თავისი ნიჭის თავყენისმცემლებს სისარულს.

პირველი სხვრის სორმისაგან

გოზგაუი

სხვრის რისრია

ერთი კილოგრამი ცხვრის ხორცი, უშვო-ბუსია მკერდი და ნეკრები, წვრილად დაქერით. ქვაბში ჩაყარეთ, ჩააყოფეთ დუბის მოზრდილა ნაჭერი, დაახბით წყალი ისე, რომ ფარავდეს. ხარშეთ თავახდელი. მაღი-მალ მოჭყეთ. როცა მოიხარშება, ცეცხლი-დან გადმოღვით, მოხადეთ ცხიმი, ტაფაზე დაახბით და შვგ წვრილად დაჭრილი ორი თავი ხახვი მოშუშეთ. წვიდან ქაფქირით ამოიღეთ ხორცი, (დუმა ცალკე გადაღეთ); და მოშუშულ ხახვთან ერთად შუშეთ სამი წუთი! შემდეგ კვლავ წვეწვი ჩაალაგეთ და დახრესილად დუმა ჩაუმატეთ. უუავით წიწკა, მარილი, წვრილად დაჭრილი ქინძი (ერთი მარმაბი).

სხვრის ჩხოსხილი

ერთი კილო ცხვრის ხორცი მომცრო ნაჭრებად დაჭერით, უშვობსია მკერდი, თუ ხორცი მუღეა, დაუმატეთ ცხიმი-კარკი, მოაახვიეთ ქვაბში და საშუალო ცეცხლზე ჩაშუშეთ, წვალს რომ ჩაიხაროს ჩაუმატეთ სამი თავი წვრილად დაჭრილი ხახვი და ერთად მოხარეთ, როცა ხახვი კარგად ჩარბილდება, უუავით წყალი ან ახალი დაჭყლეტილი პამიდორი, (ჩამდენიც დაჭირდება), დაუმატეთ წიწკა, ოხჩაბუსი, ახალი ქინძი და ადუღეთ სამიოდე წუთი.

საყრა

წვრილად ჩაჭერით ცხვრის ნახევარი დუმა, დაადიეთ ცეცხლზე, კარგად რომ გამოდნება, ჩაყარეთ შვგ კარგად გარეცხილი და გაწურუ-ლი, პატარა-პატარა ნაჭრებად დაჭრილი ერთი კილოგრამი ხორცი, (უკეთესია მკერდი, ნეკრები). კარგად რომ შეწითლდება, უუავით მარილი და წიწკა.

აიღეთ ცხვრის ერთი კილოგრამი ძლიანა ხორცი, გარეცხეთ, დავერით ზომიერ ნაჭრებად, ჩაყარეთ ქვაბში, დაახბით წყალი, ისე, რომ ხორცს ფარავდეს. ხარშეთ თავახდელი. ხორცად მოჭყეთ. კარგად რომ მოიხარშება, გადმოღვით, ქაფქირით ხორცი ცალკე კაშვე ამოიღეთ, წვეწვ მოხადეთ ქონი, გაფცქვი-ნით ორი თავი ხახვი, დაჭერით წვრილად, ჩაყარეთ ტაფაში, დაახბით მოხდელი ქონი და მოშუშეთ. წვეწვი ხვგა კურბუღში გადაწურეთ, ქვაბი გამორცხეთ (ჩაახბით შვგ ისევ წვეწვი), ჩაუმატეთ მოშუშული ხახვი. აიღეთ ორი კოვზი პურის ფქვილი, გაჭრი-ლებულად წვეწვი გათქვიფეთ და ისიც ქვაბში ჩახსით. გატეხეთ ორი კვერციხი, დაახბით ორი კოვზი თეთრი მჰარი და ერთად კარგად ათქვიფეთ, მერე ჩახსით ისიც წვეწვი, დად-ვით ძალიან ნელ ცეცხლზე და ურავით, უუა-ვით მარილი. მოხარშული ხორცი ჩაალაგეთ წვეწვი, ერთხელ რომ წამოღვლებება, უუა-ვით წვრილად დაჭრილი ნედლი ქინძი.

გოსურმა

აიღეთ ცხვრის ერთი კილოგრამი რბილი ხორცი, დავერით პატარა-პატარა ნაჭრებად, დაყარეთ ერთი კოვზი წმინდა მარილი, ერთი ჩაის კოვზი შავი წიწკა, ალუა-ალუა დაჭრი-ლი სამი თავი ხახვი, ვველავერი ჩხ ნაჭარი, კაშვი, დაახბით ორი კოვზი ღვინის მჰარი, კარგად ახრისეთ, ჩაღეთ ქილაში, მოაკარით პარი, მეორე დღის ააგეთ შამფურზე და შეწვიეთ, შვად გქონდეთ ალუა-ალუა დაჭრი-ლი ერთი თავი ხახვი, შამფურიდან რომ წააძრობო, დაყარეთ ხახვი და ზედ დააფარეთ თეთრე, სამი წუთის შემდეგ მიირთვიეთ, ხას-ტურმის შეწვა ტაფაზე შეიძლება, ოღონდ ხახვი არ შეაყოფოთ.

ელისო გილანდოვილი

ლეონარდო დე ვინჩი — „მანდილიანი პარაუშიტი“

ლეონარდო და ვინჩის (1452-1519) ცნო-ბლი პორტრეტი — „მანდილოსანი ყარ-ყუმით“ მიკუთვნება მე-15-ე საუკუნის 80-იან წლებს, იმ პერიოდს, როდესაც ლეონარდო იმყოფებოდა პერსივე ლუ-დოვიკო მაროს კარზე, რომლის სატრ-ფოცე გამოხლათ ჩეჩილია გალერანი (ტერმსულად „გალე“ ნიშნავს ყარყუმს და შეესატყვისება გვეს — გალერანი). თუმცა, აღსანიშნავია, რომ პატარა მხეცო, რომელიც მანდილოსანს ხელთ უყვრი, არ-ის არა ყარყუმე, არამედ თეთრი ქრცვინი. ასეთი ქრცვინი იმ დროს კატების მა-გიერობას სწევდნენ ოჯახებში.

ჩეჩილია გალერანმა, პერსოვ ლუდო-ვიკო მაროს კარის მანდილოსანმა თავისი განათლებულობისა და ნიჭიერების წყალობით, სამართლიანად დაიმსახურა ნოდება „თანამედროვე საფო“.

ბარეანის პირველ გვერდზე — თეგვი სასირნამ — „ღილა“; გომთახე—ლეონარდო და ვინჩი—„მანდილოსანი პარაუშიტი“.

რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: შ. ბანძილაძე, გ. გავრილავილი, გ. გურბანიძე, ლ. პაპაბაძე, ზ. კვამბაძე, ე. კილახონია, თ. ლაშვარაშვილი, ქ. ლომთათიძე, პ. შალენი, ც. ტაბლაძე (მხატ. რედაქტორი), ლ. შვირშული, გ. ცაგარეიშვილი, გ. ჯაბახიშვილი, ე. ჯაფარიძე (პ. გ. მდიანი).	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამორცემლობა
------------------------------------	---	---

ტექნოლოგიური E. ბუკია

საქ. კ. ც-ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Тизнография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელფონის №№ რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელ მდივნის — 99-71-68. მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საერთო განყოფილების 93-98-54. ვადაცა ასაწყობად 6/1-81 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდად 17/11-81 წ., ქალაქის ზომა 60×90/16, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3. სააღრიცხვო-საგომომცემლო თაბიხი 5,3 ტირაჟი 134.100. შეჯ. 30. უფ. 00632.

მ
ე
რ

177/34

ეროვნული
გერბი